

Kultura

2026

1. Ročník XXXIII.
Bulletin Klubu kultury SN ČR

Vážení čtenáři časopisu Kultura,

první číslo letošního ročníku vám přináší hojný počet článků ze světa divadla i výtvarného umění. Naši autoři pro vás sledovali výstavy i mimo Prahu, ale v obsahu nechybí ani pozoruhodný příspěvek našeho brněnského autora Koplíka. Ten v něm pokračuje v popisu interiéru Mahenova divadla, významné památky moravské metropole.

Fotograf Jan Šimurda doporučuje zimní Malagu, kde se s naší klubovou kartou dostal všude a bez problémů. Díky jeho cestě vám můžeme v tomto čísle představit seriál jeho zajímavých fotografií i jeho malagaský příběh.

K velkému mozartovskému výročí (letos si připomínáme 270 let od narození tohoto génia) se Daniela Hatinová věnuje slavnému Mozartovu klavíru, který patří k největším pokladům Národního muzea – Českého muzea hudby. Vedle hudebních pokladů si v letošním roce připomínáme také 200. výročí narození významného českého muzejníka, vlastence a mecenáše Vojtěcha Náprstka, muže, který se zásadně zasloužil o emancipaci žen a v jehož domě U Halánků vzniklo centrum pokroku a etnografie, které dodnes fascinuje svou exkluzivitou.

Za Klub kultury jsme na pozvání Nového sdružení pražských umělců zahajovali výstavu dvou generačně odlišných tvůrců, Zdeňka Řípy a Pavla Straky. V tomto čísle vám proto přinášíme oba vernisážové proslovy.

Na závěr zařazujeme také pokyny pro autory. Jejich cílem je ulehčit komunikaci mezi naší redakcí a grafickým pracovištěm, proto vás prosíme o jejich dodržování, bude-li to jen trochu možné.

Přejeme vám příjemné čtení!

Za redakci
Hasan Zahirović
šéfredaktor

Vážené kolegyně, vážení kolegové, milí členové Klubu kultury,

srdečně vás zveme na řádnou členskou schůzi Klubu kultury SN ČR, která se uskuteční v úterý 14. dubna 2026 v 15:00 hodin.

Místo konání: Senovážné náměstí 978/23 (3. patro, vchod D)

Program schůze:

1. Zpráva o činnosti výboru Klubu kultury za období duben 2025 – březen 2026
2. Zpráva o hospodaření Klubu kultury za období duben 2025 – březen 2026
3. Zpráva o stavu členské základny
4. Přednáška: PhDr. Marie Bahenská, Ph.D.

Těšíme se na vaši účast a na společné setkání.

Výbor Klubu kultury SN ČR

MALAGA V ZIMĚ

Malaga na jihu Španělska je oblíbená letní destinace a její nejbližší letoviště Torremolinos, jen dvě zastávky vlakem, je známé svým bohatým nočním životem. Ale co v zimě? Jak to tam vypadá na přelomu roku? Zbytečné otázky a strachy. Přímý let z Prahy trvá zhruba 3 hodiny a teploty se v zimním období pohybují okolo 5 stupňů v noci a 15 stupňů odpoledne. Na koupání to samozřejmě není, ale když zrovna neprší, procházky po historickém centru a galeriích jsou nejlepší volbou.

Museo Picasso

i v prvním patře. Ty nejslavnější obrazy tu bohužel nejsou, ale i tak je nabídka děl velmi bohatá. Kromě Picassa tu zvidavý milovník výtvarného umění nalezne i proslulá díla jeho současníků, fotografie, grafiky, keramické skvosty, plastiky (Picasso byl i sochařem) a promítá se i filmový dokument. Samozřejmě je kavárna se zahradou, a dokonce dva obchůdky s upomínkovými předměty, knihami apod.

Kus dál, ale stále ještě v širším centru se pak nachází i rodný dům Pabla Picassa s dobově zrekonstruovanými pokoji tak, jak vypadaly v době, kdy tu žila Picassova rodina (konec 19. století).

K nejnavštěvovanějším galeriím patří také Museo Carmen Thyssen, pojmenované po manželce barona a průmyslníka Hanse Heinricha Thyssen – Bornemiszy, jež shromáždila velkolepou sbírku především andaluských malířů 19. století. Muzeum najdete v honosném paláci v samém středu historického centra a vedle úžasné privátní kolekce jsou zde prezentovány i aktuální malířské výstavy.

Nejvýše patnáct minut procházkovým tempem trvá cesta z centra do přístavu. Jeho rekreační zóna je plná kaváren, bister a zajímavých obchodů a objevíte zde i pobočku pařížského muzea Centre Pompidou. Všechny výstavní prostory (6000 m²) jsou ukryty pod zemí, na jeho přítomnost upozorní jen velká skleněná krychle s barevnou vitráží. Rozlehlé sály bez denního světla ukrývají současné umění ze všech koutů světa a expozice se pravidelně obměňují.

Obrazy z Museo Carmen Thyssen

Katedrální bazilika Vtělení Páně

Ve spojitosti s historickým centrem Malagy nelze nezmínit starou katedrálu Vtělení Páně, která vznikla na místě bývalé mešity, jejíž pozůstatky má ve svých zdech, a stavěla se 300 let. Je to nepřehlédnutelná kamenná stavba se dvěma mohutnými věžemi a druhou nejvyšší klenbou ve Španělsku. Říká se jí lidově „jednoručka“, protože pravá věž zůstala nedostavěná. Uvnitř monumentálního prostoru katedrály se nachází mnoho význačných památek, soch i obrazů a rovněž dvoje barokní varhany. V boční kapli je i malé muzeum s obrazy a artefakty s náboženskou tematikou. Pocit z návštěvy tohoto sakrálního místa je nepopsatelný, musíte zažít...

Malaga nabízí opravdu mnoho pozoruhodných pamětihodností, ale především překvapí čilým ruchem na ulicích a plnými kavárnami, restauracemi a bary, kterých je v centru nespočet. Strávit několik dní v tomto živém a pulzujícím městě byl i v zimě dobrý nápad.

Text a foto Jan Šimurda

NÁPRSTEK: MUŽ, KTERÝ SE ZASLOUŽIL O EMANCIPACI ŽEN

V letošním roce si připomínáme 200 let od narození významného českého muzejníka, poslance a novináře Vojtěcha Náprstka. Byl významným mecenášem a osobností, jejíž kulturní počiny byly hnány přirozeně zvědavou a přemýšlivou povahou, ale i vlastenectvím a pokrokařstvím. Na akademickém gymnáziu jej učil lásce k mateřštině obrozenec Josef Jungmann, který napsal dílko O jazyku českém. Kniha tehdy mladé Čechy „uhranula“ vroucnou řečí o kráse češtiny. Od dětství se proto Náprstek zajímal o kulturu českou, ale i o svěbytné kultury cizích národů.

Public domain, Wikipedia Commons, ze sbírek Náprstkova muzea

Narodil se 17. dubna 1826 v Praze do rodiny pražského lihovarníka. Na právech ve Vídni chtěl studovat čínštinu a jeho zájem upoutalo učení „o hnací síle společnosti ve vědě, morálce a náboženství“, kterou propagoval Francouz Saint Simon. Vídeň se hemžila českými vlastenci, i když zákony byly plně omezení národních hnutí. Ve druhém ročníku právnického studia roku 1848 vyběhl na schody vídeňského Stavovského domu a ohnivě řečnil o národní rovnoprávnosti národů v rakouské monarchii. Za to však musel na nějaký čas odejít ze své vlasti.

V Americe

Jen taktak stačil uprchnout do Spojených států. Putoval křížem krážem a živil se všelijak, řemeslem, prodejem knih, diplomacií. Žil s indiánskými Dakoty, jejichž řeči se naučil, byl učenlivý. Pro českou tamní komunitu založil časopis. Nemusel se kolem sebe dlouho rozhlížet ani přemýšlet. Uměl jedno: propojit zájem

o minulé s tím budoucím. Vše jej inspirovalo. A když ne pro daný okamžik, tak rozhodně pro další generace podobných nadšenců. Zajímal se o pokrok nejen technický. Do vlasti přivezl mnoho zajímavých etnografických exponátů. Náprstkovo krajské knihkupectví se stalo v Americe brzy známým.

Zpátky doma

V roce 1858 po svém návratu Náprstek poskytl prostory pro množství exponátů ve svém domě U Halánků (rodiče jej zakoupili v roce 1826 na pražském Betlémském náměstí), byla to bývalá palírna. Nejprve zde bylo vlastenecké centrum, knihovna a čítárna, scházely se zde pokrokové kulturní osobnosti, také ženy a později přibýly přibýly prostory pro etnografické sbírky. V roce 1874 bylo založeno České průmyslové muzeum. S Antonínem Fričem odjel Náprstek v roce 1862 na světovou výstavu v Londýně, zde podobně jako při první londýnské výstavě

Vojtěch Náprstek s matkou Annou a bratrem Ferdinandem

o roce 1851 načerpal inspiraci. Náprstek se zajímal o kulturní, dějepisnou, zeměpisnou osvětu, etnografii, jazykovědu i pokrokařství. Stal se poslancem Českého zemského sněmu. Dle historičky Mileny Secké, jak uvádí internetová wikipedie na stránkách muzea (cs.wikipedia.org/wiki/Naprstkovo_muzeum_asijskych-afrikych-americkykh-kultur, Odkazy, Reference, Zítka Jan) bylo muzeum původně otevřeno pro veřejnost pouze dvakrát ročně, na svátek svatého Jana Nepomuckého a svatého Václava. Do roku 1931 fungovalo toto muzeum pod názvem České průmyslové muzeum, poté jako Náprstkovo muzeum všeobecného národopisu. Od roku 1946 se zaměřilo na neevropské kultury, dnes má název Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur.

Podpora ženského vzdělání

S Vojtchem Náprstkem a jeho matkou Annou je spojen vzestup a rozvoj vzdělání českých žen. Od roku 1865 byl činný na Betlémském náměstí v prostorách muzea Americký klub českých dam, kde se scházely „ženy ke vzdělání a výstavám“, například první české spisovatelky Karolína Světlá, její sestra Zofie Podlipská a Eliška Krásnohorská. Také však první české učitelky

umělkyně, manželky a dcery českých vlastenců a politiků. Náprstek jim zpřístupnil svou knihovnu, pořádal pro ženy přednášky, naučné vycházky a výlety, podporoval je ve vzdělávání a dobročinné práci.

Náprstkova proslulá bibliotéka

Náprstkova bibliotéka dosáhla 36 tisíců svazků a 23 tisíců unikátních fotografií, mezi nimi byly i dokumenty ze života cestovatele Emila Holuba, Josefa Kořenského, unikátní exponáty daroval i zoolog Antonín Frič. Sbírkami postupně obohatili další cestovatelé a etnografové. V roce 1888 se stal Vojtěch Náprstek zakladatelem a předsedou Klubu českých turistů.

Kamenný stůl, Husův pomník, národopisná výstava

Náprstek podporoval chudé studenty. Pořádal pravidelné hostiny na Petřině, kde Zofie Podlipská nechala postavit „kamenný stůl“. Dvacet roků zasedal v pražském zastupitelstvu, kde s primátorem Podlípým ustavili výbor pro zbudování Husova pomníku na Staroměstském náměstí. Náprstek byl u přípravy Národopisné výstavy v Praze v roce 1895, kam se vcházelo působivou Wiehlovou branou se zdobnými, půvabnými Alšovými freskami a zapůjčil na ni své exkluzivní exponáty.

Kryty, povodně

Ve čtyřicátých letech 20. století musely být sbírky uskladněny v protiletových krytech. Nesnadné to měly a mají sbírky i v době povodní. Tak tomu bylo i na zámku Liběchov. Přízemí bylo v roce 2002 zaplaveno. Sbírkami musely být přesunuty do nedalekého špýcharu a expozice byla zrušena.

A co dnes

Dříve bylo muzeum zaměřeno na technický pokrok, bylo průmyslovým muzeem. Dnes je Náprstkovo muzeum výhradně zaměřeno na etnografii a neevropské kultury. V roce 1952 přibyla i zajímavá národopisná sbírka cestovatelky Růženy Urbanové. A co se stalo se sbírkami evropskými? V roce 1961 se evropské sbírky vlyly z větší části do historických sbírek Národního muzea, z menší části pak do sbírek regionálních. A stále uchvacují, téměř 200 let, svoji exkluzivitou, dokumentárností i aktuálností.

Daniela Hatinová

JOSEF ŠÍMA SE VRÁTIL DO ZÁPADOČESKÉ GALERIE V PLZNI

Po téměř šedesáti letech se do výstavních síní Západočeské galerie v Plzni vrátila jedna z nejvýznamnějších osobností evropského moderního malířství – Josef Šíma (1891–1971). Jeho tvorbu formovalo prostupování mezi různými světy – českým a francouzským prostředím, malířstvím a poezií, které dokázal originálně propojovat do jedinečného výtvarného jazyka.

Jádrem výstavy byly Šímovy práce z dvacátých a třicátých let, jejichž imaginace byla na výstavě srovnávána s analýzami poezie lingvisty Romana Jakobsona. Součástí výstavy byly také Šímovy studie vitráží pro kostel sv. Jakuba v Remeši, které byly v Čechách vystaveny vůbec poprvé. Není bez zajímavosti, že dílo Josefa Šímy se do Západočeské galerie v Plzni vrátilo téměř po šedesáti letech – v roce 1964 se v ZČG konala významná výstava Josefa Šímy, kterou uspořádala historička umění Anna Masaryková, vnučka prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.

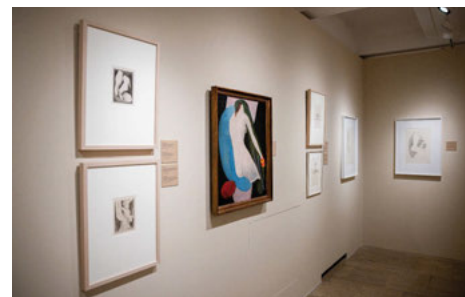
Výstava připomínala Šímovy začátky ve Francii, kam odjel v roce 1921 a kde zůstal natrvalo. Tehdy se ocitl v jiném světě a jeho tvorba začala reagovat na nové vizuální a myšlenkové stimuly. Šíma se však nepřipojil k žádnému z tehdy dominantních proudů – vždy je nějakým způsobem překračoval. „Bez zábran slučoval avantgardu s tradicí, formální výtvarné experimenty s literárními odkazy či filozofickými myšlenkami, konkrétní vidění věcí s univerzálními otázkami, vážné umění s banalitou a humorem,“ uvedla kurátorka výstavy Alena Pomajzlová.

Název výstavy *Mezísvětý* odkazoval ke střetům a prolínání různých oblastí v Šímově

tvorbě. Malířův výtvarný jazyk tehdy proměnily podněty mezinárodní umělecké komunity Paříže, dadaistické impulzy propojené s populární kulturou i jeho exkurzy do světa poezie. Ty byly podpořeny inspirujícím přátelstvím s básníky a teoretickými debatami o struktuře básnického jazyka s Romanem Jakobsonem při Šímových návštěvách Prahy.

Snahou výstavy nebylo pouze připomenout Šímovo výjimečné postavení mezi českými a francouzskými umělci, ale interpretovat jeho dílo – často označované pojmem „výtvarná poezie“ – novým teoretickým východiskem, prizmatem jazykovědných teorií Romana Jakobsona.

„Jakobsonovy principy, ač se týkají jazyka poezie, mohou z jiného úhlu pohledu objasnit podstatu Šímovy „výtvarné básnickosti“ možná lépe než jen obecná konstatování. Ukazuje se, že lze najít paralelu mezi Jakobsonovým

principem kombinace, kdy nezvyklá spojení vyvolávají sérii asociací rozšiřující pole vnímání o další významové vrstvy, a obdobně stavěnou strukturou Šímových pláten,“ vysvětlovala Alena Pomajzlová.

Kromě zásadních Šímových obrazů a kreseb výstava představila i jeho bohatou ilustrátorskou činnost, včetně výtvarného doprovodu knihy *Ztracený ráj* Pierra Jeana Jouva, či málo známý komiks *Kůň Pu* vytvářený pro Lidové noviny. K vidění byly rovněž archivní materiály – dopisy, katalogy či fotografie. Výstava také ve vzájemném dialogu s Šímovou tvorbou připomínala další osobnosti tehdejší české i zahraniční výtvarné scény, například Jindřicha Štyrského, Jana Zrzavého, Františka Kupku, Maxe Ernsta či Giorgia de Chirica.

Na první Šímovu plzeňskou výstavu odkazovaly i skici vitráží ze šedesátých let 20. století pro Vřídelní kolonádu v Karlových Varech, které doplnily návrhy vitráží pro kostel sv. Jakuba v Remeši – ty byly, na rozdíl od Karlových Varů, realizovány.

Šímovo dílo se tak po desetiletích vrátilo tam, kde již jednou sehrálo významnou roli – do Západočeské galerie v Plzni. Jeho první výstava v roce 1964 výrazně přispěla k rehabilitaci Šímovy tvorby a širšího okruhu české meziválečné moderny a ovlivnila i akviziční program galerie,

Kurátorka výstavy Alena Pomajzlová

kteřá díky ní rozšířila své sbírky o řadu Šímových děl. Ředitel Západočeské galerie v Plzni Roman Musil připomněl, že šlo o jeden z nejlépe připravených projektů v historii galerie a že právě tato událost jej inspirovala k opětovnému zařazení Šímovy tvorby do výstavní dramaturgie.

K výstavě vydala Západočeská galerie v Plzni s nakladatelstvím Arbor vitae stejnojmennou publikaci, na níž se podílel mezinárodní tým autorů vedený Alenou Pomajzlovou, v grafické úpravě Roberta V. Nováka.

Záštitu nad výstavou převzal ministr kultury České republiky Martin Baxa.

Jaromír Hampl
Zdroj a foto: ZČG

PROSLOVY Z VERNISÁŽE VÝSTAVY ZDEŇKA ŘÍPY A PAVLA STRAKY

Nové sdružení pražských umělců, Husinecká – Žižkov, 2. 2. 2026

Pavl Straka a Zdeněk Řípa

Pavel Straka možná chtěl, abych řekla něco politického. Není to však zcela moje oblast, a proto k tomuto tématu přistoupím spíše filozoficky. Počátek i konec politiky totiž leží v soužití dvou jednotlivců.

Samotné slovo politika pochází z řeckého polis – města, respektive městského společenství. Právě zde se politika objevuje ve své nejranější podobě: jako první forma interakce mezi lidmi v malých městech, jako způsob společného bytí.

Soužití předpokládá vzájemnou úctu a další pozitivní kvality mezilidských vztahů. Především však předpokládá schopnost vnímat Druhého – přijmout někoho, kdo není mnou a nikdy se mnou zcela nespolyne.

V kontextu dnešní výstavy zde stojí dva oddělení jednotlivci, kteří vzájemně zvýrazňují sdělení jeden druhého.

Pokusila jsem se najít společný jmenovatel jejich expozičních, ale v první chvíli jsem viděla především rozdíly. Na jedné straně – předverbální proud nepoznaného a nestrukturovaného,

na straně druhé – naprosto jasná architektura významů, znaků a verbalizace. Mohli bychom si myslet, že jde o tmu a světlo, nebo o vědomí a nevědomí. V této povrchové dualitě se však skrývá hluboká jednota, kterou bych ráda nahlédla skrze pojem Druhého a Derridův „paradox věrnosti“.

Pojem Druhého uvedl do filozofie 20. století Emmanuel Lévinas. Druhý u něj neznamená objekt poznání, ale zásadně etický vztah – setkání s někým, kdo mi zůstává nepřístupný, a právě proto mě zavazuje k odpovědnosti. Druhý je ten, koho nemohu plně pochopit ani si přivlastnit.

Pokud hovoříme o přátelství, Jacques Derrida rozvíjí krásnou a zároveň smutnou myšlenku „paradoxu věrnosti“, kterou popisuje ve své knize Politika přátelství. Na jedné straně stojí internalizace přítele, která jej paradoxně „zabíjí“. Na straně druhé externalizace přítele, která bolí právě tím, že se jakoby loučíme – jako bychom sami ze sebe odtrhávali Druhého navždy.

Derrida však ukazuje, že pochopení nutnosti externalizace není pouze etickým gestem, ale i způsobem, jak čelit strachu ze smrti. Pokud dávám Druhému právo na jeho vlastní život, na jeho Dasein – pojem zavedený Martinem Heideggerem – dávám mu zároveň snáze právo i na jeho vlastní smrt.

Pavel Straka ve své části výstavy kreslí „mrtvé smyčky“ tím, že hledá Druhého uvnitř vlastní psychiky. Jeho umění je zásadně procesem, nikoli znakem. Znak se zde objevují spíše nahodile – jako artefakty bezprostředního psychického života v průběhu práce s materiálem – a stejně tak se v intenzivním prožívání znovu rozpouštějí.

Praxe přítomnosti u pana Straky probíhá v zásadně nekonvenční formě, aby se vyhnula nejen narativním, ale i estetickým interpretacím. Jde o zralé sebezpoznaní, nezátížené snahou vytvářet novou mytologii a nezúžené břehy vlastního ega.

Antitezi procesu (přítomnosti) a interpretace rozpracovává ve své knize Produkce přítomnosti současný filozof a teoretik umění Hans Ulrich Gumbrecht. Gumbrecht zde rozlišuje mezi orientací na význam a interpretací a orientací na přítomnost, tedy na bezprostřední, tělesné a afektivní zakoušení. Příznačné je, že Gumbrecht vychází z lingvistického prostředí – jeho myšlení se rodí v oblasti jazyka a teprve poté se rozšiřuje do teorie umění.

Expozice Zdeňka Řípy je především slovem, které se stalo tělem prostřednictvím tradiční znakové soustavy, a zároveň odhaluje svou hloubku skrze skromnou přítomnost překladu.

Pan Řípa, se zkušeností studia čínštiny a perštiny, se vyhýbá nároku na jejich ovládnutí. Vizualizuje je bez estetizace, spíše jako symbolické „konvence“. V této formální, plakátové podobě se texty jakoby samy potvrzují – jako transparenty autonomního mikrokosmu, nebo jako onen Druhý ve své nedostupnosti. Autor tak oprávněně přesouvá pozornost do prostoru nemateriálního dědictví, které nepodléhá kali-

grafickým stylům.

Právě zde, kde se na slunci přelévají myšlenky, významy, pocity a asociace, se odehrává hlavní práce ducha, který vane, kam chce.

Právě v tom spatřuji vnitřní logiku společného působení expozičních pana Řípy a pana Straky. Kromě toho celou výstavu spojuje společná etika – úcta k Druhému v jeho odlišné svébytnosti, která je jednou z neaktuálnějších pozic v současném umění i ve světě obecně.

Ljubov Plavska

Ljubov Plavska

Hasan Zahirović a Pavel Straka

Zatímco nás Zdeněk Řípa vede cestou ztišení a hledání božské jiskry v srdci, Pavel Straka nás konfrontuje s nespoutanou silou výrazu a syrovou lidskou existencí. Straka není jen malířem; je to umělec formovaný dravostí punku a novou vlnou, jehož hudební kořeny tkví v nespoutané improvizaci freejazzu. Jako svérázný kulturní dramaturg a znalec literatury ve své tvorbě propojuje syrovou energii s rytmickou pestrostí a strukturou moderní vážné hudby, od Stravinského po Šostakoviče.

Jako výtvarný tvůrce známý svým nekonvenčním přístupem se pohybuje na pomezí art brut a expresionismu.

Nečekejte u něj prvoplánovou krásu; jeho dílo je o hledání vnitřní pravdy a intenzivního prožitku – o onom ohni, který pálí vše nepodstatné. V dynamických kompozicích jsou postavy i tvary zachyceny v neustálém napětí. Linky jsou neklidné, energické a plné pohybu – připomínají dravý kytarový riff převedený na plátno.

Autor s materiálem pracuje specifickým způsobem – barvy pouze neklade, on je do plochy doslova hněte. Tato hutná textura dodává obrazům hmatatelnou naléhavost a živelnost, kterou u uhlazeném akademickém umění málokde najdete. Kombinace zemitých tónů s výraznou červenou a modrou vytváří silné emocionální napětí. Jako by se v každém díle odehrával vnitřní dialog nebo onen zápas duše, který je vlastní všem mystickým cestám, a zvláště pak sufismu.

I přes veškerou deformaci tvarů v nich jasně cítíme lidskou přítomnost. Jsou to symbolické postavy, které k nám promlouvají skrze abstrakci a odvahu ukázat nedokonalost i chaos světa. Je to umění, které se nás neptá, zda se nám líbí. Diváka nenutí k pouhému pozorování, ale k tomu, aby se nechal zasáhnout.

Tato díla nás v dnešní úspěšné době, která bývá často sobecká a jednostranná, nutí k nezbytnému zastavení. Vybízejí nás, abychom zmlkli a zahleděli se na nit horizontu či ruku plnou samoty.

Přeji vám, aby vás tato výstava, spojující jemnost kaligrafického gesta s výbušnou silou expresivního plátna, zasáhla svou upřímností. Aby toto setkání mezi klidem taoismu, vášní sufismu a syrovou výpovědí dnešního člověka bylo pro vás stejným zdrojem inspirace, otázek i vnitřního obohacení, jako je pro mě.

Tímto považuji výstavu za otevřenou.

Hasan Zahirović, foto Pavel Straka starší

Vážení hosté, milí přátelé umění, je mi velkou ctí, že vás mohu přivítat na zahájení expozice, která v jednom prostoru nabízí setkání dvou zajímavých, a přitom zcela odlišných světů. Dnešní vernisáž je vzácnou příležitostí nahlédnout tam, kde se hluboká životní zkušenost a niterné pnutí mění v hmatatelný obraz. Tato výstava je pomyslným mostem klenoucím se mezi dvěma póly duchovního vnímání.

Dovolu mi nejprve představit tvorbu Zdeňka Řípy. Cesta rodáka z Jičína po celý čas oscillovala mezi dvěma velkými zálibami – cizími jazyky a výtvarným projevem. Přestože se jako soukromě vyučený keramik mohl své vášni dříve věnovat jen ve volném čase, tvoří dnes právě tato trpělivost a řemeslná poctivost pevný základ jeho děl.

Ústředním motivem Řípyovy práce je dialog mezi barvou a slovem, mezi českým prostředím a dálnými kulturami. Autor zde uplatňuje své hluboké znalosti čínštiny v podobě malého pečetiho písma, čímž nás odkazuje k taoistické tradici – k plynutí, přirozenosti a harmonii s řádem věcí. Zároveň však do jeho kompozic vstupuje fascinace perským jazykem fársi a súfijskou mystikou.

Jeho rukopis v sobě nese ozvěny vzdálených civilizací, které skrze trpělivé studium přetavuje do univerzálního jazyka čar a tahů. Každá linie je výsledkem niterného prožitku, v němž se barva a tvar hnětou do vrstev nesoucích energii dávných tradic i současného hledání. Tato plátna nejsou pouhým zobrazením reality, ale záznamem meditace. Zdeněk Řípa se nám představuje jako vnímavý interpret poezie Sohraba Sepehriho či Formázů Interrochád, jejichž verše vdechují jeho obrazům život.

NA PRVNÍ POHLED PROPAGAČNÍ VÝSTAVA KURZŮ MALBY PORTRÉTŮ

Výstava Vasila Artamonova v Pobočce Městské knihovny v Praze na Opatově byla zahájena koncem listopadu 2025 a pokračovala přes vánoční svátky až do poloviny letošního ledna. Čtyřicet jedna portrétů vyplnilo výstavní vitríny předsálí knihovny.

Vasil Artamonov 3
Studium
 22-11-2025 –
 – 15-1-2026
Vernisáž
 21-11-2025
 18⁰⁰

Městská knihovna v Praze
 pobočka Opatov – Artoteka
 Opatovská 1754/14,
 Praha 11

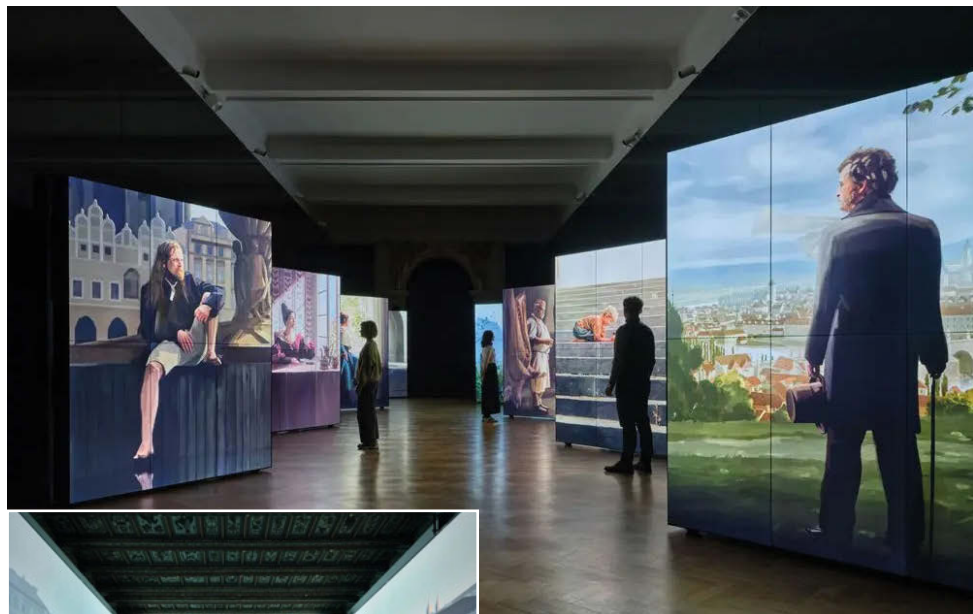
všemu výstavu uvádí plakát jen s nejdůležitějšími údaji ke konané výstavě a slovo „studium“. Budete překvapeni, když najdete a přečtete si informace o autorovi Vasilu Artamonovi. Není lektor „kurzů“, ale profesor, vede ateliér malířství na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně a je autorem všech vystavených portrétů on sám.

Vasil Artamonov se narodil v roce 1980 v Moskevské oblasti, vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. A po ní už u nás zůstal. Na fakultě v Brně se věnuje preciznímu ověřování výrazových prostředků 20. století a starších malířských postupů. Pravidelně vystavuje u nás i v zahraničí. Výstava na Opatově je již třetí, která představuje pouze výběr z jeho tvorby „studijních“ portrétů. Ty vznikaly a vznikají při přátelských setkáních s jeho spolupracovníky a známými v průběhu deseti let. Pod stejným pojmenováním „studium“ představil první soubor portrétů v roce 2018 v galerii Entrance v Praze Dejvicích, druhý v Galerii města Trince v roce 2022 a třetí v Pobočce Městské knihovny na Opatově. Vystavené portréty nejsou anonymní, k výstavám vydávané informace uvádějí jména portrétovaných, ale bohužel již neobsahují, proč je profesor Vasil Artamonov ztvárnil právě tak, a ne jinak. Aspoň mně to moc chybělo.

Aleš Holub

NOVÁ INSTALACE LANGWEILOVA MODELU PRAHY

Muzeum hlavního města Prahy otevřelo po letech rekonstrukce své výstavní prostory. Nyní je Langweilův model Prahy rozčleněn do jednotlivých partií, přibližně dle městských čtvrtí Hradčany, Malá Strana, Staré Město, Josefov, Nové Město. Instalace je pojata v moderním architektonickém duchu, model je rozčleněn do 12 zasklených tubusů, přičemž se během prohlídky mění světelné podmínky tak, že se náhle rozsvítí pouze třeba jeden chrám nebo kostel na modelu a návštěvníci si pak mohou na červeně zbarveném informačním panelu přečíst jeho historii.

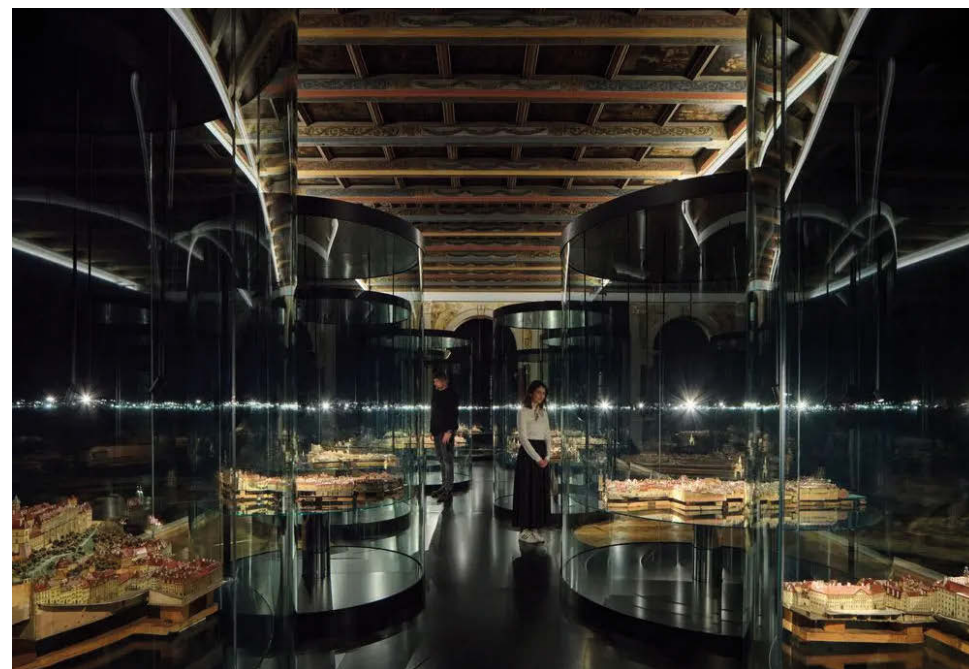

Kdo byl vlastně Antonín Langweil?

Jeho povolání bylo knihovnik a působil v Univerzitní knihovně. S modelem Prahy začal v roce 1826 a práce na něm trvala celých 11 let. Nelze pochybovat o tom, že Prahu a její historii miloval, možná, že svým pěti dcerám hodlal dát tímto věno, ale jeho trpělivost musela být nezměrná. Langweil musel být však zklamán, když ho Společnost vlasteneckých přátel Národního muzea, které model nabízel, doufaje,

že si tím finančně trochu polepší, odmítla. Jaké byly důvody, je už dnes zastřeno časem.

V nové instalaci vidíme jeho podobiznu, která k návštěvníkům promlouvá. Komentovaná prohlídka s průvodkyní nás seznámila s lokacemi, které se dnes již v mnohém výrazně liší, některé ulice jsme museli při prohlídce trochu hledat. Průvodkyně např. připomněla, že u Stavovského divadla, tehdy Nosticova, jsou po stranách budovy schody, které měly protipožární evakuační význam, a ty tam Langweil neopomněl nalepit. Máme tak zachovánu Prahu, jak vypadala před úpravami v 19. a 20. století Červené barvy střeš a objektů chrámů a kostelů nabarvil syn Cyrila Boudy Jiří do zelena. Na ploše zhruba 20 m² stojí víc než dva tisíce budov. A hlavně stovky domů, které už dávno zmizely. Třeba i ty ze zaniklého Židovského Města. Model má měřítko 1:480 a je v něm všechno:

fasády, dvory, zahrady, dokonce i hospodářská zákoutí. Langweil si s detaily dovedl vyhrát. Neměl mecenáše, a tak bohužel zemřel v bídě, rodině zanechal nedokončené dílo a dluhy.

Muzeum Prahy má nyní pět sálů, v nichž se můžete seznámit s nespočtem příběhů. Imerzní sál s animacemi s rozlišením 9 974 x 6 018 pixelů: díky nejmodernějším digitálním technologiím se vydáte na cestu časem a nahlédnete do ulic i do života obyčejných lidí v 19. století. Expozice pod názvem Město v čase je na obrovském jakoby průběžném plátně. Jde o animaci Karlova mostu a potop, které Prahu postihly. Animace pokračuje i v dalším sále, stanete se svědky proměn míst, jako je Vyšehrad, ale třeba i Holešovice. Celkově se mi animace nejeví příliš zdařilá, navíc nemá ani vhodný hudební doprovod.

Muzeum Prahy a jeho archeologické sbírky

Jsou významným pramenem k poznání zašlé historie hlavního města a počet sbírkových předmětů je úctyhodný. Muzeum má na 800 000 inventárních čísel, ale v depozitářích je jich mnohem více. O sbírkové fondy se zasloužil amatérský archeolog Josef Břetislav Jelínek (1843–1926) a první kustod, který byl

později ředitelem. Zatím je můžete vyhledávat na webových stránkách muzea dle kategorie, např. nálezy z bronzu, dále třeba z bavlny a dalších materiálů. Muzeum pro ně hledá nyní nové prostory, které budou vystaveny zřejmě při dalších plánovaných výstavách.

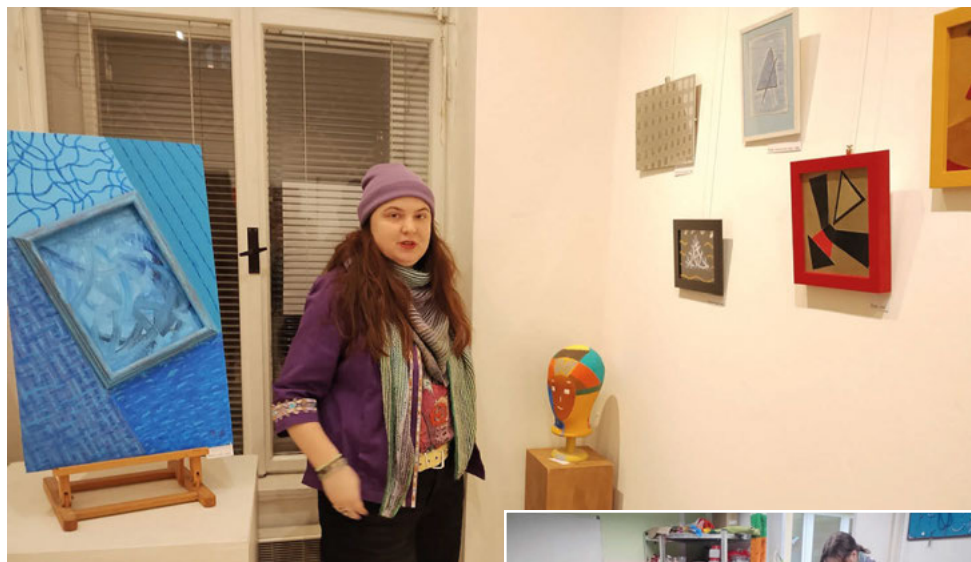
A historie budovy Muzea Prahy?

Nejprve na tomto místě vyrostl v roce 1876 kavárenský podnik E. Ponce, ale pro tento druh podnikání nepatřila tato lokalita k příliš vyhledávaným. V roce 1893 byly vyhotoveny dva architektonické návrhy, přičemž byl Městskou radou vybrán návrh A. Wiehla. Jak to bývá, na výstavbu chyběly finance a stavba se zřejmě zastavila. Blížila se ale národopisná výstava v roce 1895, konaná na výstavišti v Holešovicích v Průmyslovém paláci, a Praha se hodlala představit světu v tom nejlepším světle. Ke kavárenskému pavilonu byla proto přistavěna neorenesanční budova v podobě, jak ji známe dnes. Tentokrát byl architektem A. Balšánek. I jemu můžeme dnes vděčit za to, že si zde každý milovník historie a Prahy najde to své.

Alena Dlabáčová
foto: co. Nice Boys

KATEŘINA COUFALOVÁ: IMPROVIZOVAT A NEBÁT SE

Následující rozhovor představuje herečku, divadelní improvizátorku, učitelku, klaviristku, autorku hudby, textařku a hlavně zpěvačku Kateřinu Coufalovou. S Kateřinou jsme si povídali odpoledne 7. prosince 2025 v žižkovské galerii Výstavní síň Antonína Navrátila, kde jsme se nebránili i (a otevřeli je) takovým otázkám, jako je duševní zdraví a přílišná rigidnost a v špatném slova smyslu konzervativnost klasického činoherního divadla.

Za co či koho se považujete ve své tvůrčí či interpretační činnosti?

Jsem skladatelka, producentka, zpěvačka a herečka. Skládám elektronickou hudbu, to znamená, že ji produkuju, složím si ji od základu, přidávám tam pak hlas, nejen pro sebe, ale i pro ostatní. Jednak i beze slov, pouze instrumentální. To mám zkušenost z Jihočeského divadla z Malé scény, kde jsem minulý rok dělala inscenaci *Born this way*, režíroval to Štěpán Gajdoš. Tam jsem dělala celou hudbu a zjistila jsem, že mi to vyhovuje víc než herectví. Dalo by se to označit jako alternativní artpop. Občas si lidé myslí, že je to noiseová hudba, což ale určitě žádné radikální industriální není. Nejlepší se mi zdá termín elektromelodram. Moje učitelka na zpěv Hanka Pecková mi říkala – ty jsi průkopnice elektromelodramu. To jsem slyšela od ní poprvé a hnedka jsem si ten název od ní vzala, abych mohla popisovat to, co dělám. Ten název vlastně souvisí s herectvím, propojení hudby, zpěvu a herectví, zároveň to není šanson, odlišuje se to. Za svou

inspiraci považuji Ninu Hagen, ta mě baví, její píseň *Born in Xixax* nebo taky *Antiworld*. Inspirovala mě způsobem projevu, ne aranžmá nebo přímo doprovodem, jak se nebojí být svá, jak tam vykřikuje, jak mění hlasy (od vyšsky do hloubky), do toho zpívá i operně. Díky ní jsem si řekla – nemusím se bát být trošku extravagantní.

Jaká byla vaše předešlá a následná cesta?

Začalo to celý na DAMU. Já už jsem v osmnácti či dvaceti letech chtěla skládat muziku, ale

furt mě to nikdo nemohl naučit nebo nechtěl. Na DAMU jsem chtěla jít proti tomu, co jsme se tam učili, označit se za hudebnici, ne za herečku, protože jsem zjistila, že mi to herectví nedělá úplně dobře. Tedy jsem si říkala, že sice využiju herectví, a budu dělat performance, naučím se skládat hudbu. Každý klauzurní představení, který jsem tam měla, byly propojené s hudbou, nějakým způsobem. A tam i vzniklo jméno - ICATEŘINA., pod kterým vystupuju, což je můj umělecký pseudonym. To mi vymyslela scénografka Kristýna Khinová. Ona se snažila, aby to bylo graficky – ICATERINA., nejdřív to bylo ICATEŘINA., ale tam bylo ř, to se mi zdalo blbě, bez háčku se mi to líbilo. Chtěla jsem, aby se to vyslovovalo ajkaterina, aby to připomínalo řecký základ jména (přepsáno do latinky) Aikaterine (řecky Αικατερίνη), což je řecká původní podoba, to jsem zjistila ovšem až potom.

S hudbou mi nejvíc pomohla moje kamarádka Josefina Dusk, což je taky muzikanka z alternativního popu. Ta mi dala základy a z těch základů jsem šla k Jeníku Burianovi a Jeník Burian (to je syn písničkáře Jana Buriana), který mě učil, jak pracovat s Abletonem (to je program na skládání hudby) a jak skládat.

Měla jsem vnitřní prnutí, že toto chci dělat, souvisejí s mými určitými duševními problémy. Já jsem promlouvala o duševních nemocích, ještě když to bylo docela passé mezi mejma vrstevníkama, což bylo před sedmi lety. Když jsem měla říct, že jsem byla hospitalizovaná v Bohnicích, tak reakce druhých byla – eeehh, jakto? Já jsem to zažívala jako velmi mladá, tyhle věci, chtěla jsem o tom zpívat, o vnitřních procesech duše. Vlastně bych řekla, že některý písničky jsou až takový mantry pro mě, abych se cejtila dobře.

První vznikla písnička *Krize*, o tý bych ráda mluvila. Hudbu jsem dělala s Josefínou, nedělala jsem to sama, protože jsem to ještě moc neuměla, napsala jsem na klavíru melodii a text, přišla jsem za ní, ona mi to zprodukovala a hlavně zaranžovala. Říkala jsem jí – teď tam dej tenhle beat, dej tam tuhle linku, tady mi zrychli, dělala to na počítači a já jsem jí to vlastně diktovala, jak bych to chtěla. To byla písnička po tom, co jsem extrémně zažila velkou zamilovanost a ten kluk mě strašlivým způsobem odkopl a já jsem byla z toho tak vyřízená, že jsem o tom udělala představení ve Venuši ve Švehlovce s Antonii Rašilovou a Jakubem Čermákem a vedle toho písničku Krizi. Vlastně

mi nestačilo o tom udělat představení, musela jsem o tom udělat písničku, protože jsem toho byla tak plná, cejtila jsem se tak trapně za to, co jsem všechno dělala s tím klukem, před ním, jak jsem ho fanaticky milovala – a bylo to o tý fantasmagorii, jak dokážete být posedlej někým a obsesivně úplně naplno. Ta píseň nebyla v představení, ta byla bokem.

Bylo to autorské představení na pozadí příběhu Salomé a Jana Křtitele. Měli jsme tam špalek a řezali jsme hlavy těm Jochanánům a říkali jsme: *Jochanáne, ty sráči, tys jediným mužem, kterého jsem kdy milovala, všech ostatních jsem se jen štítla, tys byl krásný, ty sráči, nic na širém světě nebylo tvého těla bělejší, ty sráči...*a takhle jsme jeli a do toho jsme říkali nějaké osobní zkušenosti, protože Tonička i já jsme měli osobní milostnou zkušenost, stalo se to ve stejnej čas, vyprávěli jsme tam ty naše příběhy. K těm příběhům jsme se odkazovali jednotlivými scénama. Bylo to sedm tanců, tý Salomé, dokonce to mám i na videu. Tohle byla asi moje největší autořina, co jsem kdy udělala. Udělala jsem to v prváku na DAMU, když byl covid, tedy 2020. Jsme přišli za Kubou Čermákem, že chceme, aby s náma dělala tohle představení. On je teď šéf v Jihočeským divadle, není to ten písničkář a básník Jakub Cervaque, to je jen shoda jmen. Vedl soubor Depresivní děti touží po penězích.

Tvá ústa měla hořkou chuť, tak se jmenovalo toto představení. Už to nehrajeme, protože jsme už na to moc starý, jsme si říkali s Toničkou. Herecky jsme tam byly taková dvojka celou dobu. Pak jsem začala dělat autorský projekt Jakuba Čermáka *Happy end v hotelu Chateau Schwitserland* v klášteře sv. Gabriela na Smíchově, což bylo pod souborem Depresivní děti touží po penězích. To bylo představení o smrti, že divák si může zažít, že lze zemřít různěma způsobama. To bylo představení, kde bylo asi padesát hereček, bylo to *imersivní*. To znamená, že divák si může vytvářet svoje představení jako kaleidoskop, skládá si ho z různých fragmentů, který vidí, když chodí po prostoru, kde se to koná.

Pak jsme měli diskovku, což je absolventská inscenace v divadle DISK, to se jmenovalo **Pláž**, to byl takovej živěj obraz, bych řekla, ekologický.

Všechna tahle představení byla jak osobní, tak apelativní, nebylo tam nic politického, to není moje téma. Já se spíš zabývám vnitřkem. V těchto představeních jsem hudbu nedělala,

k tomu prvnímu dělala hudbu právě Jozefína. První hudbu jsem pak dělala na jedno představení s Jeníkem Burianem.

Vy máte k divadlu a klasičtějšímu herectví už určitý odstup?

Začlo mi nevyhovovat to neustálé sebeobhajování, každou premiéru. Vyhořela jsem z toho určitého systému a mýtu či pseudomýtu divadelních hvězd. Chtěli mě do angažmá do Plzně, tam to nevyšlo z obou stran, to bylo po konzervatoři. Já jsem pak šla na DAMU. V Plzni jsem hrála dvě představení, klasičky činoherní. Já jsem si uvědomila, že takový typ divadla nemůžu dělat. Neříkám, že je to špatné nebo dobře, ale pro mě to není, protože jsem se do postavy moc vžila a pak jsem slyšela různé hádky a konflikty, nemohla jsem pak spát. A i když jsem si dělala rituály vystupování z role, tak stejně ve mně ty role zůstávaly, to jest schizofrenní. Na konzervatoři jsem dělala shakespearovský role, ty se do mě taky dost propisovaly. Hrála jsem třeba Evušu z Gazdiny roby, měla jsem hrát poslední scénu, jak se chce zabít, loučím se světem, když to hrajete v sedmnácti, tak to je docela blbý. Já jsem to pořád chápala Stanislavského metodou prožívání a sžívání se s rolí, byla jsem hrozně mladoučka, dělala jsem, co mi řeknou. V Plzni jsem byla nešťastná, že nemohu improvizovat.

První představení byly Tylovky Krvavé křtiny aneb Drahomíra a její synové a pak Jenom konec světa podle Jeana Luca Lagarce.

Právě teď jsem ve fázi, kdy bych nejradši jen improvizovala. Mít nějakou improvizaci skupinu, na sebe reagovat, být překvapený, kam to jde, poslouchat se, soustředit se, mít nějaký rekvizity, který vzít do hry jako spoluherce. Tak jak to dělají mnozí absolventi z naší fakulty. Napadlo mě to asi před třema dny, že tohle by mě naplňovalo. Na DAMU jsem šla taky, abych mohla improvizovat, měla jsem fázi, když jsem si říkala – já už kašlu úplně na divadlo, několikrát, že už s tím končím. Ale vždycky mě to k němu nějak přivedlo. A teď si říkám, že mě opravdu svazuje text na jevišti, daněj, kterej se musím naučit. Mě nejvíce baví, když můžu mluvit spatra nebo hrát nebo komunikovat, interagovat.

Je to po vzoru dialogického jednání s Michalem Hábo, kterej nás měl na DAMU, to mě hodně baví, a ten to měl od Miroslava Krobota. On to dialogický jednání přetransformoval, co

nám říkal Michal Hába, od pana Vyskočila (Ivana). Mluvím sám k sobě a sám se sebou a beru impulzy zevnitř i zvenčí a beru je do hry. Dialogický jednání je, že většinou dialogicky jedná a mluví jeden člověk, ale tyhle principy brání impulzů a poslouchání se, to je improvizace, která mě osobně baví. Tohle mě učil třeba na DAMU i Jiří Havelka a další kantoři.

Bavíme se o performacích divadelně orientovaných, co ty výtvarně směřované, jako to dělá Marina Abramović?

Já si pořád hraju s myšlenkou, že bych šla studovat magistra na FUD UJEP do Ústí k panu Kovandovi na ateliéru akce, kde bych mohla rozvíjet tuhle linii, o které se bavíme a v tom výtvarném mám největší rezervy, vždycky si říkám – jééé, to neéé. Mně vždycky někdo tu výtvarnou složku dělal a bylo by docela fajn, kdybych to zvládla i sama. Samozřejmě nemusím nic oficiálně nikde studovat a být autodidakt. Taky se ukáže – potřebujete se něčím živit, mně už je dvacet sedm let a nevím, jestli chci studovat ještě v Ústí, ale samozřejmě by mě to tam nějakým způsobem táhlo, ale uvidím, jak to bude, můj život se mění hrozně rychle, je to strašně horská dráha, já se musím nějakým způsobem přizpůsobit těm podmínkám, které zrovna jsou, taky nevím, jak na tom budu psychicky, mám různé zvláštní epizody, někdy mám sílu, někdy zase nemám, slyším divné věci, pak nemůžu nikam chodit, pak můžu zase někam chodit, pak zase ne. Proto taky nemůžu hrát tolik večerní představení, protože já bych z toho zešlela. Proto hrají spíše přes den, koncerty teda většinou večer, ale těch nemám tři koncerty do tejdne.

Ta dopolední představení jsou pro koho?

Pro školky. Děti reagují perfektně, výborně. Jsou strašně bezprostřední, hrozně s váma interagují, komunikují, poslouchají vás, když

je to začně nudit, tak to hnedka poznáte. Máte ihned zpětnou vazbu. Jde o děti od tří do šesti let. Občas pro první stupně, ale hlavně pro školky. Nejde o pitvoření s pandulákama, to vůbec. Dost často vycházíme z toho, co se zrovna ty děti učej, a o tom děláme takový naučný představení. Třeba hru o planetách. To už se učej v mateřské školce. Nebo když řešej svět, tak se pohybujeme po světě, objevujeme tam různé zajímavý tvory a tak. Pohybujeme se po Praze a po středních Čechách, ve Stochově, Roztokách u Krivokláta, Krivoklátsko a tak. To mi dává smysl. Tam jsem součástí kolektivu. Sama za sebe představení pro školky bych nedala, momentálně to na nemá kapacitu, peníze, čas. Já mám asi čtyři práce, musím vydělávat, už nemám čas, jako jsem měla na škole.

Kolik máte hudebního repertoáru?

Hodně. Kdybych spočítala všechno, co jsem kdy složila a co bych mohla dát na koncert, tak to budou podle mě dvě hodinky. Nepočítám ty věci do divadla a to, za čím si nestojím. Bavilo by mě jako zpěvačku v uvozovkách jazzově improvizovat na nějaký jiný hudebníky, kde bych nebyla skladatelka písní. To možná teď chystám, o tom zatím nechci mluvit, ale vypadá to, že budu mít nějaký projekt, kde budu jako zpěvačka a budu právě moct improvizovat pěvecky, to mě strašně baví.

Jaká je odezva?

Odezva je taková, že zařukávám a líbám nahoru: zatím jsme na koncertě měli publikum. Na začátku jsme byli hodně divoký, lidi byli z toho dost rozpačitý. Hráli jsme na festivalech jako Floating castle ve Slovinsku asi před třemi lety. Tam jsme hráli v lese, to byl za mě asi nejlepší koncert, kterej jsem kdy zažila, protože jsem tam mohla improvizovat, byli to hlavně cizinci, takže jsem do těch písniček prokládala angličtinu. Bylo tam tolik lidí, neskutečně reagovali a rozjeli to. Uvědomila jsem si, že bych si hrozně moc přála mít šňuru po Slovinsku. Jinak hrajeme hlavně v Praze, byli jsme i v Brně. Mimo velký města bychom asi úplně neprošli. Vystupovali jsme třeba na festivalu Deziluze.

Stále hovořím my, tak ta druhá je Marie Machová. Ta se mnou vystupuje, podílela se textově na mým nejnovějším albu Elektromelodram. Právě jsme si říkali s Marií, že bychom potřebovali někoho, kdo by nám pomohl oepsat různé

místa a pořadatele, potřebovali bychom nějakýho manažera. Zatím jsme nikoho takovýho nepotkali. Nejsme masovka. Trošku se děje, že nás oslovují, ale spíš jen po Praze. V Akropoli jsme hráli už podruhé, měli jsme tam křest, to bylo super. Pak třeba v Crossu jsme hodně hrávali, v Kaštanu jsme taky vystoupili. Hodně dobře se mi hrálo v Hybernský v Kampusu. Moc příjemná šou byla v kině Přítomnost. Dost jsme hrávali na Žižkovských nocích. V Klubovně jsem hrála asi tisíckrát. Tam mě zvou sami. Teď jsme hodně napojeni na Green Doors, což je neziskovka, která se zabývá duševním zdravím. V Café Na půl cesty nebo Mlsné kavce, což obojí provozují oni. V Brně to většinou bylo Nesehnutí. Nějaká až taková aktivistická činnost, pro queer lidi a tak. Ráda to dělám na akcích a místech, který maj pro mě přesah a kde se cítím jako doma, buď se to týká duševních obtíží. Hráli jsme pro platformu Sociální bydlení, v Brně už zmiňovaní Nesehnutí, takovej feministickéj spolek, v Brně U Tří ocásků, to bylo takový veganský. To byla taková queer akce. Když to shrnu, já vždycky hraju někde, nebo dělám hudbu tam, kde se řeší nějaký problém ve společnosti, ne zábava bez přesahu.

Vy hrajete i na klavír?

Učím se na klavír a taky učím děti na klavír v DDM na Zahradním městě. Mám takovou vizi, že až si udělám repertoár třeba na hodinu, tak si vezmu klávesy, který ještě nemám, protože mám doma jen piano, musím teda sehnat klávesy. Chtěla bych hrát v kavárnách, v barech. Po prodělaný operaci se mi to vše trochu ztížilo, rozšiřuji si repertoár, z elektronický podoby to předělávám do klavírní podoby. Byly doby, kdy jsem vzala klávesy, nevěděla jsem, co vlastně

budu hrát. Já nemám ty základy, moc si taky nepamatuju, takže musím improvizovat a nerada harmonizuju,

Hudba mě ještě nezklamala. Když se něco děje, můžu se zavřít se sluchátkama. Když mám zranění, operace, skládám. Slyším tóny, symfonii, něco v hlavě, občas hlasy, jsem schizoaferktivní, to není schizofrenie. Hudba mi pomáhá přijmout to, ne bojovat proti tomu. To, co slyším, ty divný věci, dávat do té muziky. V tu chvíli se cejtím úplně svobodná, že nejsem tak divná. Pro mě nástroj, který je nejdůležitější, je hlas. To je můj nástroj, o kterej já pečuju a kterým já se nejlíp vyjadřuju. Baví mě hodně bicí, myslím beaty, elektronický, ne etno perkusivní. Mám obsesi, úplně se sjízdim těmi elektronickými rytmy, když slyším drum 'n' bassy. Vše používám intuitivně, podle sluchu. Záleží to na mý náladě. Bicí, aby šly srdcem, občas. Pocitově.

Do extáze se dostávám při koncertu, do transu. Občas se mi tam dějou takový stavy, že chci utýct, ale ne vždycky. Bavila jsem se o tom s panem Kovandou, to je ten performer, co učí v Ústí, který mi říkal – neřešte to, jestli je to špatně nebo dobře, když máte trans při té hudbě, tam to prostě je a zvládněte to nějak.

Na Floating castlu ve Slovinsku jsem viděla etno bubeníky a tanečníky dostávající se do transu, extáze. Tam se mi rozjela psychóza jak svině, protože to bylo všechno v těch rytmech, všechno až rituální. Je to sice léčebný, ale dostanu se do jiný dimenze a pak už se nedostanu zpátky. Já bych se nejradši taky nevracela, ale to bych tu lítala nahatá po Praze, psala bych si na sebe různý klikyháky, nosila bych tu planetu Zemi. Moje maminka chodí na holotropní dýchání, mně to zakazujou, psychologové a doktoři. Tady mě všichni učej: buď při zemi,

buď racionální, ale kdybych žila někde jinde, tak tam si snad mohu lítat. Je to pro mě tady těžký žít, raději bych byla v nějakém kmeni.

Máte pořád otevřenou hlavu, tolik impulzů, pořád vás něco napadá, furt si to propojujete, vidíte věci, máte projekce, představy, občas si žiju jinej svět, ale není to pro mě ani příjemný. Dávám to trošku do své tvorby, ty psychedelický stavy bez psychedelických látek, který neberu, já to mám normálně bez nich. Proto beru prášky, abych to neměla.

Kolik jste udělala desek?

Udělala jsem dvě ep, jedno se jmenovalo *Anima*, druhý *U mě v kosmu*, teď jsem poprvý udělala album, to se jmenuje *Elektromelodram*. Je na tom všem přesně vidět, ty fáze, jak se tu hudbu učím, jak se vyvíjím, posouvám. Na tom posledním albu je vidět, že jsem ho psala, když jsem byla hodně mimo, měla velký paranoidní stavy, byla jsem hodně jinde, měla jsem zmišněnej stav vědomí. Když jsme album s Marií nahrávaly a dodělávala jsem texty, tak to už jsem byla nohama na zemi, mohla jsem tam dát trošku racionální svět, nějakej odstup. To album jsem dělala asi dva roky, tak jsem si fakt dávala velké odstup, nahrávala jsem to postupně, ne na jeden záťah.

Jsou vaše koncerty každý specifický?

Štve mě, stejně jako vás, když posluchači chtějí na nich přehrávat alba tak, jak jsou nahráné, ale neumím zase totální či radikální improvizaci, jako dělal váš Strakův pojízdný cirkus. Moje schopnost reprizovat něco tisíckrát je ale omezená, nikdy mi to moc nešlo, proto si myslím, že to je důvod, proč mi nevyšlo to angažmá v Plzni. Oni mi říkali – proč to neděláš furt stejně? Mě to v tu chvíli napadne jinak, ty zvedáš jinak ruku, přijdeš ke mně, tak proč bych ti tu ruku nevzala, protože reaguju na tu ruku, žes mi ji tam dala. To je od školky: děti, nacvičíme taneční představení, skupinka půjde doleva, druhá doprava a půjdeme všichni pravá ruka, levá ruka, nožička. Já to neumím, já si ani nedokážu zapamatovat choreografii. Musí se to hodně cvičit a mě to nebaví. Bejt furt v jedný šabloně, do ní vstupovat.

V tom plzeňském divadle jim vadily i věci, jako jsi moc nahlas, moc potichu, moc hraješ s divákama. Vadí mně, když mi někdo dává milion připomínek, zablokuje mě. Tohle nebyl

přístup nebo chyba režiséra, ale herečky, ta to tam rozjžděla na mně. Bylo mi dvacet, vypadala jsem jako modelka, nádherná, mladá holka, to oni nechtěly, ty herečky, braly to jako konkurenci. Řvala na mě: Ty neumíš hrát? Režisér se mě ani nezastal, byl to taky začátečník a nechtěl si to s nikým rozházet. Prostředí mě semlelo a vlastně následně inspirovalo, že je to potřeba dělat jinak. Řešila jsem to alkoholem a skončila jsem v psychiatrické léčebně z toho divadla v Plzni.

Hlavní, co mě baví, je muzika, to mi dává terapii, je to příjemný pro mě, přirozený, svobodný. Nějak jsem na to přišla sama.

Psychiatri a psychologové vám nepomohli?

Když jste ve stavu, že si myslíte, že jste Ježíš Kristus nebo vyvolená jeptiška, tak vás zavrou. Já jsem byla vždycky zavřená nedobrovolně. Dali mi injekci a přinutili mě podepsat papír. To bylo před sedmi lety. Podruhý, to už ani nevím, to jsem byla tak mimo, že si to nepamatuju. Nepamatuju si hodně věci a jsem ráda, že si je nepamatuju. To, co jsem dělala, doteďka pracuju s nějakým studem. Když mi to přijde do hlavy a vzpomenu si na to, tak si říkám – to byl masakr. Hodně bojuji s tím, že kvůli své psychický nestabilitě nebo psychoafektivní predispozici, že jsem přišla o super práce a je těžký ty super práce zase získat. Víím, že to asi nakonec nebyly třeba tak dobrý práce, nakonec, ale je to v procesu a přemýšlení, co mi to dalo.

Máte nějaký životní sen?

Udělat si nahrávací studio. Chtěla bych mít pěknou místnůstku s klávesama. To mě napadlo včera, když jsem se zamyslela. Potřebuju nějakýho manažera, dramaturga, producenta,

někoho, kdo nám pomůže nás hnát do různých měst, nabízet nás. Ne v tom kramářském dělat kšefty, ale dávat dál. Ne bejt populární, ale spíš když už to dělám, tak jít dál. Já to teda dělám hlavně pro sebe, to je důležitý říct, že mně to dělá dobře. Poslední dobou se mi ukazuje, že má tvorba dál pomáhá někomu dalšímu, tak bych to chtěla dál šířit.

Co vaše filmové role?

Tak to byli hlavně **Špunti na vodě**, dětský film v hlavních rolích s Jirkou Langmajerem, Pavlem Liškou a Hynkem Čermákem. To byl důležitý mezník, tam jsem potkala herce, který mi byli sympatický a ti mi předávali nějaký svoje zkušenosti a zkusila jsem si, jaký to je bejt na takovým filmovým táboře, překonat svůj stud, že tohle je ten slavněj herec z televize. Dostala jsem se tam z konkurzu, vybrali si mě.

Moje tvorba i práce se točí kolem dětí. Vedu i kroužek s názvem Špunti v divadle v DDM na Černém Mostě, odkud se s vámi znám, který je určen malým dětem.

Další moje role, tentokrát televizní, byla v německém (v koprodukcii s Českou televizí) seriálu **Der Krieg und Ich**, konkrétně v epizodě Eva. Každá epizoda se týkala jiné země za 2. světové války, tento konkrétní díl byl český. Děj se odvíjel od realizace terezínské dětské opery Brundibár. Já jsem hrála Renatu, zpěvačku ze sboru, ještě s druhou slečnou, to byla ta Eva. Přijeli jsme z Terezína, odkud jsme byli deportovaní do Osvětimi. Je to mluvený v němčině, píseň ve sboru v Brundibáru zpívám v češtině, jak ho A. Hoffmeister tak napsal do libreta. Dostala jsem číslo a že půjdu do plynu, ta kamarádka řekla, že jsem zpěvačka z Brundibáru ze sboru. Tak mi řekli – tak zpívej. Já jsem zazpívala. Ta dozorkyně řekla – dobře zpívat, tak ty nepůjdeš. Zpívali jsme pak před těma esesákama a dělali jsme jim takovou zábavu, oni nám za to dávali sušenky, nový oblečení, všechno po těch zesnulejch. Skončilo to tak, že jsem byla úplně šťastná, že jsem konečně viděla smysl, že můžu zpívat, že to pro mě bylo nejdůležitější. Nakonec mě ale stejně poslali do plynu. Já jsem zemřela, ta druhá byla osvobozená. Režisér byl úžasněj. Točilo se to v Německu.

Špunti na vodě a tenhle seriál, za nimi si plně stojím a jimi jsem si splnila dětský přání, který jsem měla.

Text a foto Pavel Straka

ZABUDNUTÉ SLOVENSKÉ OSOBNOSTI FREDERICK STAFFORD

Dávate si otázku „Kto to je?“

Rodák z Piešťan, významný slovenský športovec v plávaní, vo vodnom póle a predovšetkým uznávaný európsky herec.

Fridrich Strobel von Stein, inak známy ako Frico Štröbl, sa narodil v Piešťanoch 11. 3. 1928 do rodiny továrnikara. Maturoval na miestnom gymnáziu v roku 1946. V tomto období patril medzi najlepších slovenských plavcov a vodných pólistov. Mal výrazný podiel na vodnopólových úspechoch družstva z generácie Škarka, Vereš, Orosz, Gleso, Vadrna. V roku 1944 mal plavecký oddiel 54 členov, z toho 26 aktívnych pretekárov, ktorí prekonal 21 slovenských rekordov a Frico patril medzi nich.

Ďalším zaujímavým momentom z jeho života v našom meste patrí skutočnosť, že bol prvou a veľkou študentskou láskou Hany Heģerovej. Naša najvýznamnejšia a najlepšia šansonierka navštevovala niekoľko rokov aj piešťanské gymnázium. Vždy spomínala na nesmierne romantické zamilované stretnutia. Na článkovanie

sa v starej pramici po Váhu, na skutočnosť, aký veľký bol Frico fešák a gentleman.

V roku 1948 emigroval, keď sa v zahraničí odpojil od vodnopólového družstva. Usadil sa v Austrálii, kde vyštudoval prírodné vedy a chémiu i s doktorátom. Vypracoval sa do vysokých manažérskych pozícií vo farmaceutickom priemysle, hlavne vo firme Bristol Meyers. Práca ho zaviedla v roku 1964 do Bangkoku. Na neďalekej pláži pozoroval natáčanie nemeckého dobrodružného koprodukčného filmu *Die Diamantenhölle am Mekong*, v hlavnej úlohe s herečkou Marianne Hold. Vzplanula vášnivá láska a týždeň po oznámení sa na mieste oženil. Na svadbe, ktorej sa zúčastnil aj filmový štáb, zaujal francúzskeho producenta a režiséra Andrého Hunebella. Frico dostal prvú hereckú ponuku na chystanú sériu filmov o agentovi OSS 117. Bez akejkoľvek hereckej skúsenosti a prípravy návrh prijal so slovami „A prečo nie?“ V úspešnej sérii po jeho boku hrala aj Marina Vlady. Bol mimoriadne charizmatický, vyšportovaný a krásny muž. Hovoril piatimi svetovými jazykmi. Na začiatku hereckej kariéry prijal umelecké meno Frederick Stafford.

V druhej polovici 60. rokov vytvoril viacero hlavných postáv vo vojnových alebo špiónážnych filmoch francúzskej, nemeckej a talianskej produkcie. Natočil okolo 20 filmov, ktoré sa v Československu nesmeli hrať. Medzi najznámejšie filmy, v ktorých stvárnil hlavnú postavu, patrí horor Alfreda Hitchcocka *Topaz* (1969). Film mal výborné obsadenie / Philippe Noiret, Dany Robin, Claude Jade, Michel Piccoli, John Forsythe atď. /. V tomto vynikajúcom hereckom obsadení Frico dostal hlavnú úlohu, ktorá ho preslávila vo svete. Ovšem v Československu sa o ňom nemohlo písať, ani publikovať, odkiaľ pochádza.

Pri natáčaní filmu *Metti... che ti rompo il muso* v roku 1973 sa zamiloval do herečky Margaret Rose Keil a na krátke obdobie opustil svoju rodinu.

Jeho manželka Marianne so synom zmizla bez stopy v septembri 1973. Po niekoľkých mesiacoch sa našla, a dávala sa do poriadku pod dohľadom psychiatrov.

Posledný film, horor *Vlkolakova žena*, natočil v roku 1976.

V tej dobe už trvale žil vo Švajčiarsku. Za Fricom do Švajčiarska neskoršie v 60. rokoch emigroval i jeho brat Pavol a sestra Katarína. Svojej matke, ktorá stále žila v byte v Piešťanoch,

noch, v ich zošáttenom dome na Teplickej ulici, synovia vybavili vstahovalecký pas a celá rodina zostala spolu vo Švajčiarsku, v Zürichu. S Marianne mal jediné dieťa, syna Rodericka narodeného v roku 1964.

V roku 1979 leteli s bratrancom, chirurgom MUDr. P. Krahulcom v jeho malom športovom lietadle, ktoré sa zrútilo do Sarnersee, neďaleko jeho domu. Obaja zostali na mieste mŕtvi. Frico mal iba 51 rokov, dr. Krahulec len 35 rokov.

Rok pred tragickou nehodou Frica, na pozvanie rodiny Štröbl, navštívil v Zürichu piešťanský lekár MUDr. Peter Melicháč a spomína :

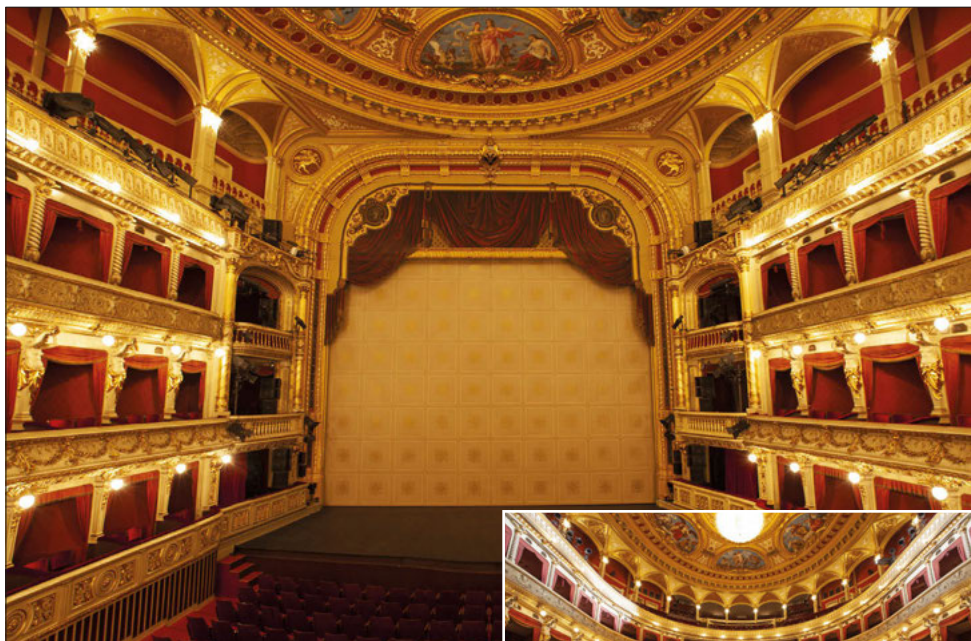
„S mojou rodinou sa poznali od študentských čias na piešťanskom gymnáziu a naše vzťahy boli veľmi priateľské. I keď som bol mladý, Frico si ma veľmi obľúbil, každý deň sme spolu hrali tenis, ktorý hral vynikajúco. Chodili sme spolu na kávu a plávať do plaveckého areálu mestečka Zollikon na kraji Zürichu. Bol nesmierne populárny, významná osobnosť. Vždy keď sme prišli na bazén, vyhradili nám jednu plaveckú dráhu a Frico sa cítil, ako na svojej milovanej Eve. Pozval ma aj na let helikoptérou, ale moji krstní rodičia Palo a Jana Štröblovci mu let so mnou zo strachu a zodpovednosti za mňa zakázali. Frico sa stal mojim veľkým vzorom, svojou srdečnosťou, pracovitnosťou, športovým duchom a obdivuhodnou pokorou a skromnosťou. Ďakujem Bohu, že som mal možnosť Frica osobne spoznať a stráviť nádherné 3 týždne aj v jeho spoločnosti. Nikdy nezabudnem na krásne spoločné chvíle a zážitky.“

Až po jeho smrti manželka Marianne prijala meno Strobl. Nesmierne zaujímavý osud úspešného rodáka z Piešťan, ktorý sa dokázal výrazne presadiť vo svete.

Alžbeta Vlčková

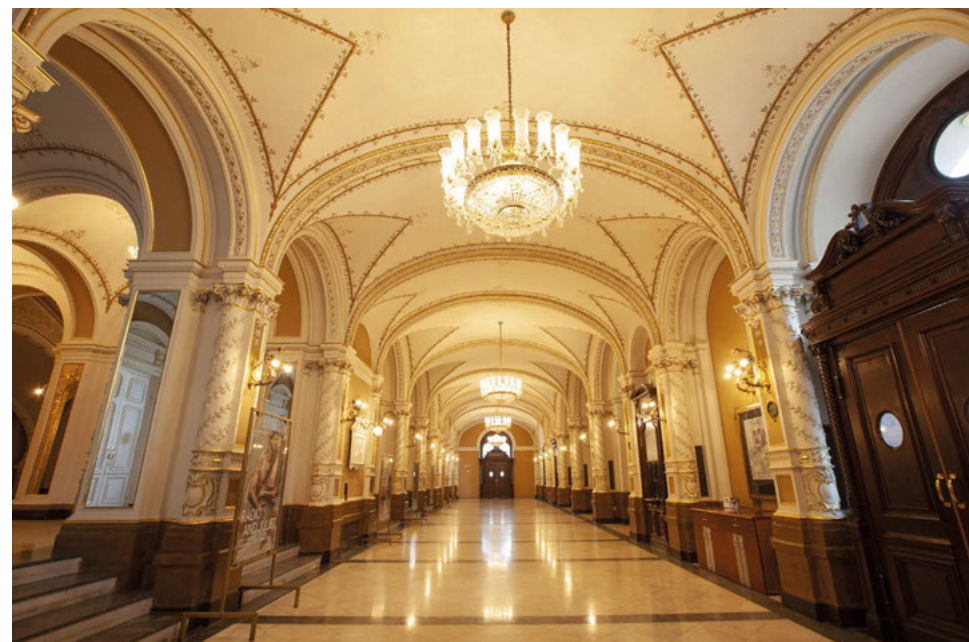
BRNEM S MARTINEM MAHENOVO DIVADLO, INTERIÉR

V minulém čísle *Kultury* jsem psal o Mahenově divadle v Brně, ale věnoval jsem se jen exteriéru této nádherné budovy. Dnes bychom tedy vstoupili dovnitř. Na začátek si ale zopakujeme několik údajů.

Divadlo bylo postaveno v letech 1881–1882 jako Německé městské divadlo na tehdy vznikající brněnské Okružní třídě. Jako projektanti byli zvoleni Vídeňané Ferdinand Fellner a Hermann Helmer, specializující se na stavby divadelních budov. Neuvěřitelné je, že výstavba od položení základního kamene po otevření trvala jen pouhých 17 měsíců, a to se stavba ještě zdržovala z důvodu různých technických obtíží. Na výzdobě divadla pracovali nejen osvědčení spolupracovníci ateliéru Fellner a Helmer, jako například sochař Theodor Friedl, ale také brněnské firmy a umělci. Prováděcími staviteli byli Josef Arnold ve spolupráci s architektem Josefem Nebhosteným nebo brněnský sochař a kameník Franz Drexler. Zatímco exteriér divadla je proveden v uměřených formách klasické neorenesance, v interiérech na diváka dýchne opulentní dekor neobaroka. Takže, račte vstoupit.

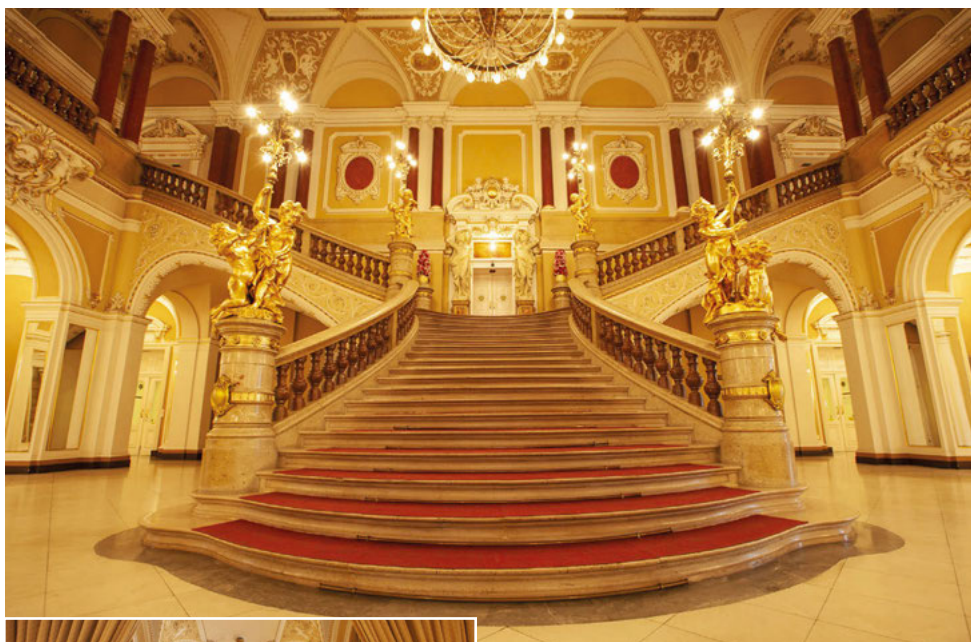
Když divák vejde hlavním nebo i bočními vstupy, ocitne se nejprve v širokém arkádovém vestibulu, zabírajícím celou šířku budovy. Již zde je vidět změna stylu oproti vnějšku. Stropy jsou zdobeny výmalbou ve stylu grotsek, bohaté štuky jsou doplněny zlacením. Od stropu visí křišťálové lustry. V tomto prostoru je také umístěna divadelní pokladna. Po několika schůdcích návštěvník vstoupí arkádou, jejíž sloupky jsou ovinuty vavřínovými úponky, do schodišťové haly, zabírající výšku dvou pater. Úkolem tohoto prostoru bylo bezpochyby

ohromit diváka. Strídá se tu totiž mozaika materiálů od různých druhů mramoru, přes bílé a zlacené štuky, až po zlacený bronz. Opravdová pastva pro oči. Jenže jak už to u historizující architektury bývá, architekti si jako v bonboniére vybírají prvky, které použijí na svých stavbách. Takže schodiště Mahenova divadla je přímo inspirováno schodištěm v pařížské opeře Garnier a je jeho zmenšenou kopií. A to není vše. Pozornému návštěvníkovi jistě neunikne tvar jednotlivých stupňů schodiště. Ty jsou totiž v nižší poloze vyklenuty směrem ven a jak postupně stoupají nahoru, tak se jejich linka proměňuje až k prohnutí na opačnou stranu. Tento optický klam, který pocitově schodiště rozšiřuje, vymysleli již v renesanci a například Michelangelo jej použil na schodišti Bibliotheky Laurenciany ve Florencii. Na nárožích dolního ramene schodiště najdeme čtyři kandelábrы ze zlaceného kovu, které se vždy skládají ze skupiny dvou puttů, zápasících o to, kdo z nich ponese světlo v podobě košatého stromu. A tady trochu odbočíme od výzdoby k technickému řešení. V původním projektu byl k osvětlení divadla navržen plyn. Jenže v průběhu výstavby se na trhu objevil zcela nový revoluční vynález, a tím byla elektrická žárovka Thomasa Alva

Edisona. A brněnská radnice v čele se starostou Winterhollerem se rozhodla, že bude moderní. Hrál v tom roli bezpečnostní, ale samozřejmě i prestižní hledisko. Oslovili tedy firmu T. A. Edisona a ta vypracovala projekt na elektrické osvětlení nového divadla. Mahenovo divadlo se tak stalo prvním elektrifikovaným divadlem na evropském kontinentu. V době otevření jej osvětlovalo 1400 žárovek. A když se vrátíme zpět na schodiště ke kandelábrům, zjistíme, že jednotlivé žárovky nejsou kryty žádnými skleněnými stínidly. Není to z toho důvodu, že by se snad za ta léta rozbily, ale šlo o to, aby žárovka, ten moderní vynález, byl pořádně vidět a ukazoval na první pohled, kdo jde s moderními trendy. I na schodišti najdeme odkazy na národnostní poměry v Brně 19. století. Takže klenby vynášející schodiště nejsou pokryty akantem, jak je u takové architektury zvykem, ale germánskými dubovými ratolestmi.

Ze schodišťové haly se návštěvník dostane buď do koridoru v přízemí hlediště, nebo k lóžím v prvním patře. Může také vstoupit do hlavního foyer v prvním patře. Hlavní foyer, zvané také křišťálový sál, je rozděleno na tři části a jsou zde umístěny i oblíbené divadelní bufety. Jeho centrální část je zaklenuta nec-

kovou klenbou, zdobenou jemným neobarokním štukovým dekorem s divadelními odkazy. Z tohoto prostoru se dá vyjít také na venkovní terasu. Odtud byl také v roce 1928 vypraven pohřeb Leoše Janáčka. Zajímavé ale je, že v tak významné budově je tento sál jediným společenským prostorem. V Mahenově divadle totiž nejsou žádné reprezentační salonky, jako královský, nebo primátorský. Ne snad, že by se šetřilo, a v původním projektu se s nimi počítalo, jenže nastala další technická komplikace. Během stavby totiž došlo ke změně stavebního zákona, který reagoval na časté a velmi ničivé požáry divadelních budov. Musely být totiž přidány nové únikové východy a schodiště, po kterých by se diváci bezpečně dostali z budovy

v případě požáru. A tak na místě těch původně plánovaných salonků vznikla nová, široká schodiště, po kterých diváci dodnes stoupají do vyšších pořadí.

Ale co by to bylo za prohlídku divadla, kdybychom se nepodívali do sálu. A ten v Mahence opravdu stojí za to. Návštěvníkovi doslova musí přecházet zrak, toho zlata, červeného plyše a barev se jen tak nenabažíte. Dispozičně sál vychází z italských barokních divadel, z tak zvané kukátkového typu. Hlediště má tvar podkopy, kde se nad přízemím zvedají celkem čtyři pořadí. Poprsně lóži jsou tvořeny podkladem v barvě slonoviny a zdobeny bohatým zlacením. Nejvýpravnější je podle architektonických pravidel první pořadí, které je vynášeno řadou ženských postav Karyatid. V tomto patře je také na středu umístěna královská, dnes prezidentská lóže. Nejbližší k jevišti jsou na každé straně tři lóže nad sebou, tak zvané prosceniové, které jsou jednak největší a také nejvíce zdobené. Ty byly původně rezervovány pro městskou a zemskou honoraci, jako byl starosta nebo zemský místodržící. Sice z nich nebylo moc dobře vidět, ale zase jste byli dobře viděni. Dnes se tyto lóže již nepoužívají a slouží jako technické. A když se podíváte vzhůru, uvidíte nádherně zdobený

strop. Jsou na něm umístěny lunetové obrazy, na kterých jsou alegorie jednotlivých uměleckých žánrů. Najdeme zde komedii, tragédii, hudbu, zpěv, tanec a lyriku. Jsou dílem Julia Schmidta a Olgy Fialkové. Ale protože jsme v divadle, není vše tak, jak se zdá. A tak strop není zděná klenba a obrazy nejsou fresky. Jedná se o dřevěnou konstrukci a jednotlivé lunety jsou tempery malované na pláňe a potom pomocí hřebíčků přitlučeny ke stropu. A uprostřed vši té nádhery visí obrovský křišťálový korunní lustr. Ten současný pochází ze 70. let 20. století a vztahuje se k němu zajímavý příběh. Byl vyroben v Kamenickém Šenově jako součást čtyř lustrů určených pro iránského šáha Muhammada Rézu Páhlaviho. Jenže když byly lustry dovezeny do Teheránu, jeden z nich byl vrácen do Československa na nějakou úpravu. Než to celé proběhlo, byla v Íránu revoluce, šáh padl a lustr už nebylo kam odeslat. Byl však zaplacený, proto zůstal zde a byl nakonec použit do hlediště Mahenova divadla.

Hlediště Mahenova divadla má dnes přibližně 540 míst k sezení. V době otevření to ale bylo 1100, což znamená jednu tolík. V průběhu času se všechna sedadla vyměnila kvůli pohodlí diváků, ale je jedno místo, a tím je čtvrté pořadí, kde jsou původní sedadla z roku 1882.

Nejsou sice moc pohodlná, ale jsou památkově chráněná a je to taková rarita.

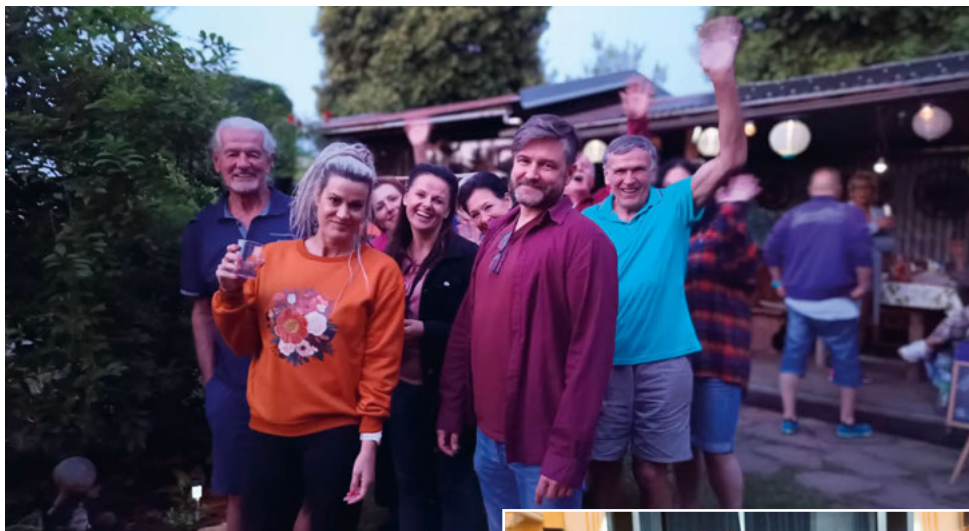
I Mahenovo divadlo mělo původně slavnostní malovanou oponu, na které byl bůh Apollón s múzami. Bohužel neznámo kdy, zřejmě po druhé světové válce, někam zmizela a neví se kam. Takže dnes zde najdeme jen klasickou červenou sametovou oponu. A jeviště? To má unikátní mechaniku z roku 1936, kterou dodala firma Českomoravská Kolben a Daněk. Zatím funguje, ale uvidíme, jak dlouho. No a samozřejmě i brněnské divadlo prošlo bouřlivým 20. stoletím, které se na něm podepsalo. Minimálně v názvu. Takže pozor. 1882–1918 Německé městské divadlo, 1918–1939 Divadlo Na hradbách, 1939–1945 Německé městské divadlo, 1945–1947 Janáčkova opera, 1947–1965 Janáčkovo divadlo, 1965 – dodnes Mahenovo divadlo.

A ještě jedna zajímavost nakonec. 30. prosince 1939 v Mahenově divadle proběhla světová premiéra baletu Sergeje Prokofjeva Romeo a Julie. Prostě jeden primát vedle druhého. Ale co vám budu povídat, nejlepší bude, když se do Mahenova divadla přijedete podívat na nějaké představení a při tom si tuto krásnou budovu prohlédnete.

Text: Martin Koplík
Foto: Jan Pochylý

OCHOTNICKÉMU DIVADLU V SOKOLOVĚ SE DAŘÍ

Ve Františkových Lázních jsme navštívili komedii českých autorů M. Doleželové a R. Vencla *Ani za milion*. Před představením jsme vyzpovídali režiséra představení Ing. Martina Volného. Martin Volný je rovněž vedoucím a režisérem Divadla mladého herce.

Soubor Divadlo bez zákulisí

Režisér Ing. Martin Volný

Jaké byly počátky divadla?

Prapůvodní divadlo v Sokolově, které působil v rámci Klubu železničářů, zaniklo v roce 1989. Pak Bohouš Gondík reinkarnoval divadlo a v roce 1998 vzniklo Divadlo bez zákulisí. První premiérou 1. prosince 1998 byla hra *Přišel na večeri* v režii Bohumila Gondíka. Od 1. ledna 2014 bylo legislativou změněno na zapsaný spolek, tedy Divadlo bez zákulisí, z. s. Soubor dnes tvoří cca 31 členů všech věkových kategorií. Co dnes uvidíte, je Divadlo mladého herce, moje soukromé divadlo pro děti od 13 do 18 let. Snažím se je vést k divadlu. V rámci tohoto představení mne oslovil hlavní protagonista Vráta Mikan, zda bych to odrežíval. Ačkoli se věkově vymyká souboru Divadla mladého herce, slíbil jsem to. Druhá protagonistka je herečka z Divadla bez zákulisí, Pavlína Šponiarová. Dali jsme to tedy dohromady. Aby se nepletlo účetnictví s Divadlem bez zákulisí, tak jsem toto představení režíroval a produkoval pod Divadlem mladého herce. Teď s tím jezdí, já mám herce a techniku „zaměstnané“ na dohodu o provedení práce. Divadlo bez zákulisí a Divadlo mla-

dého herce jsou moje dva kmenové soubory, v kterých funguji jako režisér, můj vedlejší je Divadlo mladého herce. Předsedkyně Divadla bez zákulisí z.s. je Eva Valjentová, která je u tohoto divadla od jeho počátku.

Četl jsem, že hledáte herce, je to problém?

Mladí koukají do mobilu a nechťejí. Ještě seženete ženy, dívky, to není problém. Herci nejsou, máme problém s repertoárem. Ale třeba naopak v Přerově mají dost mužů a nemají ženy. Dělal jsem nábor na středních školách pro Divadlo mladého herce a mám tam teď 14 dětí od 14 do 18 let.

stavěli v roce 1999 na divadlo. Není to klasické divadlo, nemá zázemí, proto jsme Divadlo bez zákulisí. Šatny jsou o poschodí výš. Ale divadlo funguje, my jsme tam rádi. Podporují a propagují nás, chodí na naše představení.

Kam jezdíte po zájezdech?

Byli jsme v Přerově, Kynšperku, Českých Budějovicích. V Karlových Varech jsme nehráli v krásném městském divadle, ale v Husovce. Jezdíme po okolí. Za 30 let, co dělám divadlo, máte všude nějaké známé.

Jezdíte o víkendech?

Ano, většinou víkendy. Tady je to výjimka, je to blízko, jsme tu za 17 minut.

Kolik her dáte dohromady za sezónu?

Za sezónu prakticky jednu, zkoušíme jedenkrát týdně, protože herci jsou zaměstnaní. Zkoušíme 10 měsíců a pak, když to rok hraje, začneme zkoušet další hru. Hru hrajeme dva roky a pak nasadíme novou, kterou jsme nazkoušeli. Hrajeme v Sokolově a pak s tím jezdíme. Teď máme obrovskou výhodu, že tady v divadle ve Františkových Lázních sháněli někoho, kdo by pravidelně hrál každý měsíc. Nabídlí jsme dva tituly, které střídáme. Už jsme se s ředitelem bavili, že by to prodloužil i na další sezónu. Další věcí je sehnat štace. Dnes lidi amatéry moc neberou, jsou zvyklí na známé herečky tváře ze seriálů atd. My ochotníci nemáme tak známé tváře. Jsme lokálně dobří, v Sokolově nás znají, ale kousek dál v Chodově vás už ani nepoznou.

Dnes se kultura omezila na to, že se čeká, která agentura nabídne představení. Už to není, že by se dala příležitost místním. My máme v Sokolově výborné podmínky, to je také rarita.

Podporuje vás město či máte granty?

Zaplatíme 4200Kč městu na rok a máme přístup do divadla, kdy potřebujeme atd., to je významný grant od města. Sháníme sponzory, když děláme hru, oslovíme kamarády a známé. Peníze na hru tak vždy seženeme.

Bylo v Sokolově dříve divadlo?

Kdysi dávno v Divadelní ulici, dnes je to nejhorší čtvrť Sokolova, žijí tam nepřizpůsobiví, jak se dnes říká. Divadlo se zničilo, už tam není. V Městském domě kultury bylo kino, které pře-

Odkud jsou herci?

Vráta Mikan je z Hranic, nejzápadnějšího města České republiky, ležícího v Ašském výběžku, Pavlína Šponiarová je ze Sokolova, já jsem také ze Sokolova. Lidi ze souboru jsou převážně ze Sokolova a okolí.

Jak dnes hodnotíte ochotnické divadlo?

Myslím, že si lidé znovu našli cestu do divadel, že chodí na profesionály, je jasné. My děláme v Sokolově již 23 let celostátní ochotnickou divadelní přehlídku, jmenuje se to Sokolovská čurda, probíhá vždy poslední zářijový víkend v divadle MDK. Když to začínalo, měli jsme návštěvnost 50 lidí, loni byla návštěvnost 200 lidí, v divadle je 360 míst, bylo šest představení. Lidé už pochopili, že amatérské – ochotnické divadlo není to, že se sejde lékárník, učitel a řidič a sevcí Lucernu. Dnes jsou hry hezké, zábavné, mají vtip a herci hrají vždy naplno. Nikdy se nešetří, profesionálové mají druhý den premiéru v Národním a musí se šetřit. Každé představení hrajeme naplno. Začíná se mně zdát, že to diváci začínají oceňovat, že chtějí přijít na opravdové divadlo. Je to tak, jak říkával Thám, když začínali obrozenci, šířili vzdělanost, češtinu, kulturu. My se dnes snažíme de facto o to samé. Mně se zdá, že se současná společnost dost omezuje. Když se bavíte s mladými i starými, chybí jim rozhled, chuť se bavit, chuť přemýšlet, chuť se zamyslet nad tím, že když jdu do divadla, mám možnost zamyslet se sám nad sebou. Divák něco vidí a prostřednictvím, co odehrajete, si to pak spojí se svým životním osudem a může se nad tím zamyslet. Zdá se

mně, že poslední dobou začínají do divadla chodit lidé, kteří to chtějí, což je možná moje fikce. Ale já se jí budu držet, protože těm lidem už konzum přestává chutnat. Chtějí vidět, jak se říká, prst na tepu života.

Jaké hry hrajete?

Hrajeme všechno možné, hra Ani za mili-on je česká, stejně tak Tři grácie z umakartu, od finského dramatika písicího ve Švédsku B. Ahlforse hrajeme Divadelní komedii, hrajeme také české pohádky pro děti. Snažíme se hledat hru tak, aby to diváky i herce bavilo a aby to ještě o něčem bylo. Nemám rád prostoduché komedie. Tvrdím, že každé umění, ať je to divadlo, výtvarné umění, literatura by mělo člověka bavit a posouvat, obohacovat.

Mluvili jsme o češtině, v Praze, když jdete po Václaváku nebo Příkopech, vidíte jen samé nápisy v cizích řečech, převážně anglicky. Nepřipadáte si, že jste doma v Praze, jste v kosmopolitním městě. Ještě snad na malých městech se čeština drží.

Já se snažím, aby čeština zněla, pokud ta hra není záměrně napsaná do nespisovnosti. U dětí usilují mluvit česky tak, jak se má, a nestydím se za to.

Mladí vkládají do řeči anglická slova a nevědí ani, co znamenají.

To nemám rád, já jsem projektant, projektují domy. Setkal jsem se s architektem, který spustil anglicky. Řekl jsem mu, jak ti mám podepsat, že jsi to udělal v pořádku, když ti nerozumím. Takže mluv česky, vysvětlí mně, co jsi navrhl, a já jsem ochoten ti to podepsat a zaplatit. Koukal udiveně a namítl, že je to běžné. Není to běžné, jsme v Čechách, tady je úřední řečí čeština, jestli chceš peníze, mluv česky. Koukal pořád udiveně, řekl jsem, čeština je bohatý jazyk, všechny ty výrazy tam má. Pavlína, co dnes hraje, je učitelka češtiny a neustále nás všechny tepe za správnou češtinu na jevišti. Dokonce jí po jedné přehlídce chtěli do Českého rozhlasu.

J. V. Sládek přeložil Shakespearovy hry a měl tam víc veršů než Shakespeare.

Já tedy používám na Shakespeara raději překlad od prof. Hilského. Sládek byl hodně romantizující, připsával tam hodně romantiky. Hilský je striktně shakespearovský.

Divadlo mladého herce

Jak jste se dostal k divadlu?

Já jsem k divadlu nechtěl. Mě přemluvila kamarádka, když zakládala sokolovské divadlo, že potřebuje do hry mlčícího radiotechnika. Opravdu jsem tam neměl ani jedno slovo. Postupně jsem hrál další role, pak to skončilo. Bohouš Gondík (otec Dalibora a Adély Gondíkových) řekl, že končí, a odešel za dětmi do Prahy. Kdo bude režisovat? Měli jsme Ritu, která vystudovala v Moskvě divadelní fakultu, ale odešla do Prahy. Nebyl režisér. Co budeme dělat? Tak já bych si to tedy zkusil. Jsem jak ten převozník z pohádky. Dokud se nenajde někdo, komu to veslo předám.

Tak jste skončil v zaměstnání?

Ne, já mám firmu, všichni v divadle chodíme do práce. Divadlo je koníček, zadarmo. Naopak pracuji, abych mohl dávat peníze do divadla. Bavi nás to všechny. Říkám, že divadlo je koníček na celý život. Táhne Tylovu káru, snažíme se, jedeme dál!

Děkuji za rozhovor a přeji mnoho úspěchů v další činnosti. Nakonec radostná zpráva, od 10. prosince je české amatérské divadlo na seznamu nehmotného kulturního dědictví lidstva UNESCO. Jedná se o desátou položku, kterou Česko na seznamu má. Žádná jiná země nemá tak rozvinutou a systematicky budovanou infrastrukturu amatérského divadla, jejíž kořeny sahají hluboko do historie, ale zároveň má silné moderní základy. Po celé republice působí přibližně 3 500 registrovaných souborů, jde o desetitisíce tvůrců, herců, režisérů, hudebníků, scénografů, techniků či organizátorů. V návaznosti na zápis vznikl celorepublikový projekt Amatéri sobě zaměřený na podporu této tradice. Více na www.amaterisobe.cz.

Text a foto Jaromír Hampl

IDIOT, PONĚKUD PROBLEMATICKÝ

Činohře Národního divadla moravskoslezského se pod vedením Vojtěcha Štěpánka v posledním období dost daří. Po úspěšném uvedení moderní interpretace Medey v režii Jakuba Šmída se další jeho režie Dostojevského Idiota očekávala s napětím. Jde opět o úspěšnou inscenaci, ale s výhradami, které níže uvedu, přesto patří inscenace k tomu lepšímu, co divadlo v posledním období uvedlo.

Dostojevskij nenapsal žádný divadelní text, přesto zejména ve dvacátém století jeho romány v dramatinizaci divadla velmi často uváděla. V jeho textech je velký dramatický náboj, který právě k dramatinizaci svádí. Problém ostravské inscenace je právě dramatinizace dramaturga divadla Norberta Závodského, která je jednoduše řečeno spíše otrocká. Dramatinizátor vzal dialogy a monology, které jsou v textu často zastoupeny, a slepil je do díla, přičemž úzkostně trval na tom, aby něco nevynechal. Tak se ztratil jakýkoli lepší či metaforický náboj.

Další téma. Dostojevskij nebyl žádný beránek. Byl zarputilý slavjanofil a ruský nacionalista, který nenáviděl všechno západní, které pokládal za zdegenerované a za narušující integritu Svaté Rusi. Byl také odpůrcem jiných národností, např. nenáviděl bytostně Poláky. To všechno v představení chybí, i když musím podotknout, že tyto názory jsou zastoupeny zejména v denících a esejkách. Tyto negativní názory vyzdvihl lotyšský a evropsky významný režisér Alvis Hermanis, který ve své adaptaci Dostojevského Idiota pod titulem Černá labuť toto enormně vyzdvihl. Představení se hrálo na festivalu Kontakt v Toruni loňského roku. Dostojevského názory se staly základem myšlení putinovského současného Ruska a jsou zruďné.

Představení zachraňují herci. V titulní roli se představil Robert Finta, který poněkud tradičně uchoopil postavu jako prostáčka a slabocha. Naproti tomu odvedl vynikajícím způsobem postavu Rogožina Petr Panzenberger, v její smyslovosti, vášnivosti, se svým maskulinním exteriérem. Herec potvrzuje, že patří k pilířům herců činohry NDM. Postava Nastasji Filipovny v podání Kamily Jankovičové se skrývá za poněkud operetními kostýmy. Ostatní herci byli přesní v menších rolích, zejména vynikal v roli Gani přesvědčivý Martin Dědoch. Scénografie Michala Syrového byla funkční a vcelku jednoduchá, hodně se pracovalo se světlem, které v některých scénách bylo velmi suggestivní. Nezapomenutelná a invenční byla scéna Myškinova bušení na železnou oponu, když se dobýval do pokoje Rogožina v závěrečné scéně. Takových nápadů bylo v inscenaci více a je nutné konstatovat, že scénicky bylo představení vynikající a svědčilo o tom, že režisér Jakub Šmíd patří k lepším divadelním režisérům, byť jeho původní tvorba byla filmová. Představení je z kvantitativního hlediska (tradiční hvězdičkování) lehký nadprůměr.

Ostravská inscenace Dostojevského Idiota patří k tomu lepšímu, co činohra NDM v poslední době vytvořila, a je nutné ji, sice s výhradami, zcela přijmout.

Jan Grulich, foto Martin Kusyn

SKVĚLÁ KOMEDIE ANI ZA MILION VE FRANTIŠKOVÝCH LÁZNÍCH

Do františkolázeňského divadla zavítali amatérští divadelníci ze Sokolova s hrou *Ani za milion!* z pera zkušených autorů M. Doleželové a R. Vencla. Produkcí představení zajistila společnost VIKI PROJEKT, s.r.o.

Vratislav Mikan, Pavlína Šponiarová

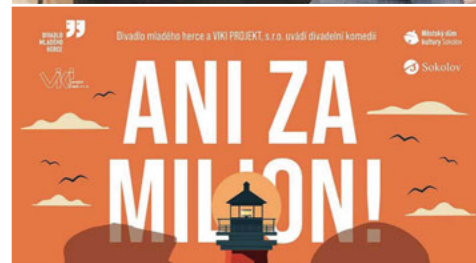
Lambert ženatý není, manželka od něj utekla. Má duši námořníka a žije jen pro svůj maják, o který se stará čtyřicet hodin denně, sedm dní v týdnu. Miluje venkov, samotu a obyčejnost. Ptáte se, co mají oba společného? No přece vůbec nic! Ale nedejme se mást prvními dojmy. V této brilantní detektivní komedii, která obě postavy svede dohromady a navěky spojí tajemstvím, je totiž všechno jinak, než se zdá – každá lež je pravdou, každá pravda lže a jisté je pouze to, že pod rouškou humoru se skrývá vrah.

Inscenace má strhující tempo bez hluchých míst, zápletka je originální.

Herci

Jacqueline: Pavlína Šponiarová ze souboru Divadlo bez zákulisí Sokolov

Lambert: Vratislav Mikan ze souboru M+M Hranice

Jde o kriminální komedii, ve které herecky excelují oba protagonisté. Dramaturgyni Marii Volné se povedlo hru upravit tak, že trvá 90 minut (namísto 120 a přestávka). To umožnilo spád hry, kdy se humor i vážnost střídají ve svižném tempu a divák je vtážen do děje, aniž by si čas uvědomoval.

Jacqueline je provdaná za anglického velvyslance, přesto je Francouzka tělem, duší i původem. Má dvě děti a kufřík s milionem eur, který je ochotna darovat každému, kdo si jej zaslouží. Nenávidí venkov, samotu a obyčejnost.

Oba herci hrají naplno s velkou chutí. Pavlína Šponiarová je povoláním učitelka českého jazyka, její výkon je vynikající, uplatnila by se i na profesionální scéně. Vratislav Mikan je herec s bohatou hereckou kariérou. Hru *Ani za milion!* si vybral v roce 2022 na rozloučenou se svou hereckou kariérou. Vybral si dobře, hra mu sedne, podal excelentní výkon.

Tvůrci

Režie: Martin Volný (Divadlo bez zákulisí, Divadlo mladého herce)

Světla a zvuk: Pavel Vdovec

Kostýmy: Jarmila Kvasničková

Scéna: Vratislav Mikan

Režisér Martin Volný je povoláním projektant. V roce 1993 spoluzaložil společnost Projekt stav, s.r.o., kterou vlastní dodnes. V roce 2021 založil Divadlo mladého herce, které stále vede. Letošní Západočeské oblastní přehlídky činoherních souborů hrajících pro děti RADNICKÝ DRÁČEK 2025 se zúčastnilo Divadlo bez zákulisí pohádkou O ztracených hračkách, která vychází z knížky Povídání o pejskovi a kočičce od Josefa Čapka. Divadlo dostalo cenu za scénu a výpravu, která byla dílem Jarmily Kvasničkové. Kostýmy pro inscenaci *Ani za milion*

jsou velmi povedené. Jednoduchá scéna velmi dobře evokuje prostředí na majáku.

Divadelní soubor M+M Hranice, který má na svém kontě mnoho úspěšných inscenací, je známý svou vášní pro divadlo a odhodláním přinášet publiku kvalitní zážitky. V čele tohoto souboru stojí Vratislav Mikan, který je nejen hlavním představitelem komedie *Ani za milion!*, ale také duší tohoto uskupení. Divadlo M+M Hranice vzniklo v roce 1992 a za svou existenci se mnohokrát dostalo na prestižní národní přehlídky divadel pro děti, což svědčí o jeho kvalitě a vytrvalosti.

Divadlo mladého herce, druhý zastřešující soubor inscenace, přináší do Sokolova svěžest a mladistvou energii. Režisér Martin Volný, který se souborem spolupracuje dlouhodobě, se nedávno věnoval inscenaci *Romea a Julie*. I když mladí herci často čelí výzvám spojeným se studiem a dalšími povinnostmi, jejich nadšení pro divadlo je nezlomné.

Divadlo bez zákulisí, které je domovem premiéry *Ani za milion!*, také nezahálí. Tento soubor je známý svou kreativitou a schopností přinášet na scénu nové a originální inscenace, které oslovují diváky všech věkových kategorií.

Jaromír Hampl

Zdroj a foto: Divadlo bez zákulisí

PREMIÉRY, KTERÉ OKOUZLÍ DIVÁKA

Mezi mimořádné umělecké zážitky z brněnské divadelní scény patří dvě premiéry Městského divadla. Prosinčová premiéra činohry *Drákula* a lednová premiéra ikonického muzikálu *Les Misérables* (*Bídníci*).

Drákula, foto MDB

Drákula, G.Greenberg, S.Rosen

Pro mnohé diváky *Drákula* představuje hororový muzikál, který se hraje na nejvýznamnějších světových scénách. Ovšem Brno *Drákulu* odvážně předvedlo v činoherní podobě. Úplně zbořilo klišé o děsivém démonovi hraběti *Drákulovi*. Nabídl nesmírně vtipnou, trochu děsuplnou, šokující, rozvernou parodii na současný svět. Svěží humor a komické výstupy s humornými bonmoty nesly i nesporné umělecké hodnoty. Především přes neokoukané mladé herce, ze kterých vyzářovala energie, radost z hraní a obdivuhodný smysl pro humor. Nade všemi vynikl výkon *Drákuly* a dalších postav v podání R. Pekárka. Mladý, výbušný herec zaskočil diváky svým dominantním, jedinečným výkonem, proměnami nejen do jiných postav a nálad, ale i interpretací vtipu, nadsázky a ironie. Všechny pět mladých herců zahrálo obdivuhodně celkem osmnáct postav různého charakteru, věku a pohlaví. Jednoduchá scéna

výstižně podtrhla a zdůraznila kumšt dobře hrát a bavit diváka, který se směje od začátku do konce. A to je úžasný počin, který neztratil nic z umělecké kvality.

Režie Stanislav Slovák

Hrají R.Pekárek, M.Mihál, J.Daniel, A.Janičková a A.Zelová

Bídníci, foto MDB

Les Misérables (*Bídníci*), A. Boubil, C.M. Schönberg

Slavný muzikál podle románu V. Huga představil velkolepou podívanou a nezapomenutelný umělecký zážitek. J. Valjean v podání P. Gazdíka žil nejenom svůj románový osud, ale podal mimořádně kvalitní, přesvědčivý pěvecký a herecký výkon. Příjemně překvapil, protože poslední roky se P. Gazdík soustředil především na režii. Teď zopakoval titulní roli, za kterou v první brněnské premiéře z roku 2009 dostal cenu Thálie, mistrovsky. Svým hereckým a pěveckým výkonem Gazdíkovy kvalitně sekundoval L. Vlček. Velkým přínosem pro repertoár MDB jsou dětští herci, kteří mají v divadle svoji uměleckou školičku, a i ve věku kolem 10 let dokáží báječně zpívat a hrát. Nezapomenutelný zážitek celého představení podtrhl pěvecký sbor divadla především strhujícím přednesem známé skladby *Slyš tu píseň zástupů*. Celý soubor podal výkon mimořádné kvality. Muzikál, který byl celý čas postavený

na výborně zvládnutém zpěvu, na jedinečném hudebním výkonu orchestru pod vedením D. Kalouska, na skvělém herectví všech účinkujících, přinesl neopakovatelný hluboký umělecký zážitek. Kvalitu představení zdůraznily jedinečné kostýmy a často se měnící, náročná scéna. Vše bylo promyšlené do detailů, do dramaturgického počínání, který bude určitě aspirovat na mnohá ocenění. Režisér a ředitel divadla Stanislav Moša odvedl mimořádně povedený muzikál, zrežirovaný do posledního scénického i hereckého detailu. Zážitek, na který se nezapomíná a máte chuť si ho zopakovat. A to nejednou.

Režie Stanislav Moša

Hrají P. Gazdík, L. Vlček, E. Mertová, I. Vaňková a další

Alžběta Vlčková

BLUES V JARNÍ PRAZE

„Blues, to jsou kořeny moderní hudby.“ Takto se hudebník B. B. King zasní nad blues. Vloni si svět připomněl 100. výročí jeho narození. Z odkazu „krále blues“ čerpal Stevie Ray Vaughan a dodnes čerpají bluesmani nejen v Americe, Británii, ale i u nás. Eric Clapton, Jimmy Page, Keith Richards, Carlos Santana, Joe Bonamassa. U nás to byl Radim Hladík, Luboš Andrš, dodnes z Kinga čerpá Vladimír Mišík, Michal Prokop, Ondřej Hejma. Joe Bonamassa, „současný B. B. King“, se proto rozhodl oslavit sté jubileum velkého bluesmana albem „B. B. King’s Blues Summit 100“. Mezi oslavné příspěvky a ohlédnutí za jubileem bychom mohli také zařadit pražský koncert bluesmana Claptona, také však koncert bluesmanky Beth Hart.

O2 aréna v Praze, Daniela Hatinová

Eric Clapton v pražské O2 aréně 2022, Daniela Hatinová

Beth Hart v pražském O2 universu, Daniela Hatinová

Album vychází v digitální formě, zároveň na CD i vinyly (6. února 2026). Jak informoval 19. 9. 2025 internetový hudební magazín Spark News, ta věc napadla Joea Bonamassu ve chvíli, kdy zjistil, že příliš oslav dle jeho gusta se zřejmě neuskuteční, a tak se to snažil zachránit zmíněným gestem. Začal kontaktovat umělce, kteří mají k odkazu B. B. Kinga co říci. Výsledkem je projekt, který Bonamassovi zabral celých devět měsíců. Podílejí se na něm hudebníci Buddy Guy, Keb’ Mo’, Slash, Shemekia Copeland, Marcus King, Christine „Kingfish“ Ingram, Larkin Poe, Jimmie Vaughan, Warren Haynes, Dion, Aloe Blace, Kirk Fletcher a mnoho dalších.

Také letošní jarní Prahu považují kulturní organizátoři za „bluesovou“ díky slíbené návštěvě Claptona v O2 aréně (4. 5.) a Beth Hart v Kongresovém centru Praha (28. 5.). Ta u nás měla koncertovat již vloni na podzim, koncert byl ale přesunutý na tento rok. Zpěvačka a kytaristka u nás předtím vystoupila v roce 2014 v pražském Lucerna Music Baru, v roce 2018 ve Foru Karlín, a to hned dvakrát, dále v O2 universu v roce 2024. Na letošek si připravila nový program a písně z alba *You Still Got Me*. Eric Clapton (100 nejlepších kytaristů všech dob, anketa časopisu *Rolling Stone*, 2. příčka) za-

hrál Praze blues v letech 2013 a 2022 v O2 aréně. A zas se do Prahy rozhodl vrátit, aby ukázal, jakým mu byl B. B. King vždy vzorem. Třeba v takové skladbě, jakou je proslulá baladická píseň *My Father’s Eyes*, při které v roce 2022 bouřila celá O2 aréna, když se „zemitý blues vznášel“ pod klenutou klenbou hudební arény, podobně jako se vznášely vysoko laděné kytarové riffy při ikonické skladbě *Layla*.

Prvními byli „tuláci“

Za otce zemitého a procítěného blues je označován americký bluesman William Chris-

topher Handy, autor klasických skladeb, jako je píseň *The Memphis Blues* nebo *St. Louis Blues*. V první polovině 20. století vznikly příbuzné formy, mezi nimi v deltě Mississippi styl zvaný *delta blues*. Pokračovatelem Handyho byl Robert Johnson (narozen 8. května 1911 v městě *Hazlehurst*). Hrál blues na svou rytmickou kytaru údernými „stonesovskými“ akordy už v roce 1937, proslavil se skladbou *Walkin’ Blues*. Používal folkové vysoké tóny kytary i zpěvu. Uměl to na foukací harmoniku a zapojil táhlé klávesy. V seznamu 100 nejlepších kytaristů všech dob ankety časopisu *Rolling Stone* se umístil na 5. příčce. John Lee Hooker (narozen 22. srpna 1917 v městě *Coahoma County*) se proslavil „dunivým“ blues, například skladbami *Boom Boom*, *Burnin’ the Blues*. Používal již elektrickou kytaru, která mu umožňovala nové efekty, líbil se mu ten zvýrazněný spodní basový dunící zvuk ladící k jeho hlubokému dunivému zpěvu, například v nekonečné písni *Burnin’ the Blues*. Od roku 1945 přešel blues k elektrizovanému *rhythm and blues* a „došlo k přeměně veškeré populární hudby“, jak píše v knize *Panorama populární hudby* Lubomír Dorůžka. Největší legendou zmodernizovaného stylu se stal americký bluesman B. B. King, který proslul zvláštní metodou hraní.

V 60. a 70. letech se vyvinula vlivná fúze blues rock, kde se nejvíce proslavili Eric Clapton a Stevie Ray Vaughan (100 nejlepších kytaristů všech dob, anketa časopisu *Rolling Stone*, 7. příčka). Vzorem britského blues rocku byl chicagský Muddy Waters, díky němu se *Rolling Stones* (Keith Richards, 100 nejlepších kytaristů všech dob, anketa časopisu *Rolling Stone*, 4. příčka) stali velkými hvězdami. K aktivním létům B. B. Kinga patřilo období 1947–2015. Narodil se v úrodné mississippijské deltě, ve městě *Itta Bena*. Na vrcholu své slávy žil v zábavním a hudebním městě *Las Vegas*. Hrál blues téměř do svých 90 let, i když ne již tak divoce jako zamlada. Popularitu si získával u publika nejen koncerty, vsadil i na popularitu televizních pořadů, jakým byl známý TV seriál *The Life Of Riley*. Bylo ho často slyšet na vlnách rozhlasu. To měl skutečně rád, rádio, tam se cítil jako doma.

Jméno vskutku královské

Bluesman, rodným jménem *Riley B. King* (narozen 19. září 1925 v městě *Itta Bena*, *Mississippi*) přenesl rodné příjmení do svého umě-

leckého jména *B. B. King*. Vylepšil to dvěma velkými statnými písmeny „BB“. Jak k přezdívce přišel? Psala se 50. léta a on jako nadšený DJ působil v legendárním bluesovém jižanském Memphisu. V klubu, jehož výrazný barevný neon zářil v ulici *Beale Street*. Kamarádi Kingovi proto říkali „*Beale Street Blues Boy*“. Tak vzniklo Kingovo umělecké jméno. Hudebníkových kvalit si povšiml slavný producent nahrávacího studia *Sun*, *Sam Phillips*, který „udělal“ krále rokenrolu z *Elvise*. Ambiciózní označení si dal bluesman mouře hned na svoji první desku. Má název (jak jinak?) *King of The Blues*. Že to bylo příliš smělé na pouhý začátek? Marketingový tah se vyplatil. Bylo to vskutku šalamounské, vždyť hudebník se příjmením King už od kolébky jmenoval. Dnes se na to už díváme jinou optikou, když víme, kým B. B. King ve skutečnosti byl. Umělcem mimořádného nadání a světového uznání, který byl v roce 1987 oceněn cenou *Grammy* za celoživotní dílo. V letech 1960–2005 vydal celkem 24 bluesových alb. Je považován za „krále blues“.

Kdo by neznal *Rock Me Baby*?

Popularitu King získal také díky tomu, že v roce 1969 zahajoval netrpělivě očekávané turné *American Tour* skupiny *Rolling Stones*. Pro *Stones* to byly mimořádné okamžiky, nejen *Muddy Waters*, ale současně B. B. King se stali jejich hudebními předchůdci a velkými učiteli. V roce 1998 vystoupil King v Praze v Kongresovém centru (bývalý *Palác kultury*) s naším bluesovým kytaristou *Lubošem Andrštem*. Toto pro české fanoušky unikátní dueto si hudebníci zopakovali ještě v roce 2000 ve Zlíně v klubu *Golem*. Ve stejném roce pracoval King s Claptonem na albu *Riding With the King*. V roce 2006 se King zúčastnil slavnostního aktu na počest svého prvního rádiového vysílání v budově *Three Deuces Building* v *Greenwoodu* v *Mississippi*. Byla zde odhalena další z pamětních desek *Mississippijské bluesové stezky* (*Mississippi Blues Trail*). V roce 2008 byl zahájen kulturní provoz v *Muzeu B. B. Kinga* v městě *Indianola* v *Mississippi*. Podařilo se sehnat mnoho zajímavého materiálu a dokumentů, které nyní slouží kulturním novinářům, osvětovým pracovníkům, pedagogům a hudebníkům, aby mohli pečovat o odkaz velkého bluesmana a rozvíjet povědomí o blues jako takovém pro další generace.

Text a foto Daniela Hatinová

NÁRODNÍ GALERIE PRAHA SLAVÍ 230 LET OD ZALOŽENÍ

NGP loni dokončila vytvoření všech stálých expozic otevřením poslední z nich, *Umění Asie napříč prostorem a časem* v Salmovském paláci. Otevřením této expozice má nyní plocha galerie na stále i dočasné výstavy přes 36 000 m², což z ní dělá jeden z největších výstavních prostorů v celé Evropě. Poprvé ve své historii vytvořila společnou výstavu v pařížském Louvru. A do svých fondů nakoupila umění za více než 21 milionů Kč, což je nejvyšší částka za posledních patnáct let. Letošní výročí 230 let bude NGP připomínat po celý rok řadou akcí a programů pro veřejnost.

Salmovský palác, foto Tomas Slavík

Schwarzenberský palác, foto Tomas Slavík

V roce 2025 přišlo do Národní galerie Praha 555 000 lidí, což je o 25 000 návštěvníků více než vloni. Mimo objekty NGP navštívilo výstavy, na nichž se galerie podílela, více než 200 000 lidí. Nejnavštěvovanější byla přehlídka *Ženy, mistryně, umělkyně 1300–1900*, která přinesla jedinečný střeoevropský pohled na postavení žen na umělecké scéně. NGP otevřela také vůbec první retrospektivní výstavu *Aleše Veselého*, již doprovázela významná rešeršní, digitalizační, restaurátorská a kurátorská práce, včetně výjimečného katalogu. Kurátoři NGP se podíleli na přípravě výstavy *Zázitek z přírody. Umění v Praze na dvoře Rudolfa II.* (ve spolupráci s Musée Louvre), *Franta* (spolupráce se Správou

Pražského hradu), *Josef Mánes opět na Moravě* (spolupráce s Arcibiskupským zámkem v Kroměříži) a také *Sen o skutečnosti: Obrazy Jana Zrzavého ze sbírek Národní galerie Praha* (spolupráce s NPÚ).

„Jsme hrdí na to, že jsme se posunuli vpřed s naší vizí úzce spolupracovat s institucemi napříč ČR a s nejprestižnějšími uměleckými muzei v Evropě. Mnohostrannost našich spoluprací není jen naší povinností, ale také zdrojem inspirace,” říká k předchozímu roku generální ředitelka NGP Alicja Knast.

Akvizice za více než 21 milionů

Do největší sbírky umění v ČR, kterou NGP spravuje, přibýlo v roce 2025 sto děl v hodnotě 21 059 970 Kč. Bylo to především díky příspěvkům z Akvizičního fondu Ministerstva kultury. „Dvacet zakoupených autorů byli současní tvůrci. Ve většině se u nově zakoupených děl jedná o autory, které jsme ještě neměli ve sbírce,” říká Michal Novotný, ředitel Sbírký umění po roce 1945.

Depozitář Jinonice a další investiční projekty

V dubnu 2025 představila generální ředitelka Alicja Knast velký investiční projekt Depo Jinonice, na nějž NGP obdržela od Ministerstva kultury dotaci ve výši 2,2 mld. Kč. Půjde o historicky první a největší budovu určenou přímo pro potřeby galerie. A především v rámci Evropy o naprosto unikátní objekt pro ukládání umění. Letos chce instituce vybrat v soutěži dodavatele stavby.

V budově Českého a Slovenského pavilonu v Benátkách se ke konci minulého roku začalo s rekonstrukčními pracemi. Na ty naváže v březnu 2026 společná česko-slovenská prezentace a Bienále umění v Benátkách. Rekonstrukce bude pokračovat další fází po ukončení prezentace v listopadu 2026. Byla také zahájena rekonstrukce výstavních prostor Paláce Kinských, kde do konce roku proběhnou práce, které přinesou lepší zázemí pro výstavy a dostupnost prostor.

Plánované výstavy a spolupráce v roce 2026

„Naším cílem je letos reflektovat historii NGP, ale také moderovat širokou diskusi o roli uměleckého muzea a podobných institucí v současné době. Připomenout si stoleté výročí pavilonu v Benátkách společnou prezentací se Slovenskem, vybrat stavitele nového depozitáře v Jinonicích a dokončit rekonstrukci Paláce Kinských,” říká Alicja Knast a doplňuje: „Těšíme se také na spolupráci s dalšími aktéry umělecké scény, jedinečnou přehlídku surrealismu v Č(S)R a představení příběhu Anny Jagellonské.“

Na benátském Bienále umění bude od května reprezentovat ČR a SR projekt *The Silence of the Mole*. Výstava bude fungovat jako prostředí složené z architektury, objektů a filmu, které vzniklo v rámci celoroční tvůrčí diskuse a spolupráce týmu umělců. Jakub Jansa vytvořil film v přímém dialogu se sochařskou instalací uměleckého dua Selmeci Kocka Jusko. Pavilon v Benátkách letos slaví sto let a po dvaceti letech se zde budou Česko a Slovensko prezentovat společným projektem.

Surrealismu, který v muzeích umění mimořádně rezonuje, se bude od listopadu ve Veletržním paláci věnovat přehlídka *Proti proudu. Skupina surrealistů. 1934–2024*. Poukáže na kontinuitu českého surrealismu, v celosvětovém měřítku zcela výjimečnou. A upozorní na mezigenerační dialogy v tvorbě autorů jako Toyen,

Eva Švankmajerová, Před válkou, 1995, soukromá sbírka

Anna Jagellonská, Albrecht Dürer, Tanec v maskách, 1517-1518, foto Filip Šach

Jindřich Štyrský, Mikuláš Medek, Emila Medková, Jan Švankmajer a Eva Švankmajerová aj.

Jedinečnou roli Anny Jagellonské v dějinách Evropy ukáže výstava *Anna Jagellonská (1503–1547). Královna na prahu nové doby*, která poběží od října ve Valdštejnské jízdárně. Výstava je připravena k 500. výročí roku 1526, jenž byl důležitým historickým milníkem. Autorky expozice, které předcházely více než sedmiletý kurátorský výzkum, chtějí pomoci pestré řady ex-

Albrecht Dürer, Růžencová slavnost, 1506

Jindřich Štyrský, Milenci z cyklu Stěhovací kabinet (Lovers from the cycle Moving cabinet)

ponátů zprostředkovat veřejnosti osudy české a uherské královny Anny Jagellonské, manželky císaře Ferdinanda I. Habsburského. Nechají také promluvit samotnou královnu prostřednictvím jejích dopisů a poodhalí tak její dosud málo známou osobnost. Dobovou uměleckou tvorbu budou reprezentovat špičková výtvarná díla, návštěvníci si budou moci užít díla před-

Josef Mánes, Josefína, 1855

ních umělců první poloviny 16. století: Lucase Cranacha st., Conrata Meita, Hanse Malera, Albrechta Dürera, Tiziana a dalších.

Pokračovat bude úspěšné propojování s různými aktéry zdejší umělecké scény – Veletržní palác přivítá v březnu letošní *Bienále UMPRUM* s tématem *Generace Z*. A ve spolupráci s organizací *Tranzit.cz* se zde v červnu otevře *Bienále Ve věci umění*. V říjnu bude NGP ve Veletržním paláci hostit část letošního *Designbloku*. V partnerství s GHMP vzniká *výstava Jaroslava Čermáka* (od listopadu v Městské knihovně).

Oslavy výročí 230 let

V roce 2026 oslaví NGP 230 let od svého založení: 5. února 1796 totiž vznikla jedna z jejích předchůdkyní, Společnost vlasteneckých přátel umění. „Naše instituce má v DNA dlouhou tradici lásky a péče o umění, jeho zpřístupňování veřejnosti a také tradici mecenášství. Je to dědictví, které následujeme i dnes, a zároveň je to v současných podmínkách mnohdy výzva,“ říká Alicja Knast.

NGP bude výročí 230 let připomínat během celého roku, mimo jiné uvede dva komornější výstavní projekty ve Veletržním paláci. První je instalace *Otevřeno: 230 let*, umístěná na lightboxech v přízemním prostoru Korzo. Zmapuje

působení Národní galerie Praha ve významných pražských objektech. Druhou přehlídkou je *230 let NGP* ve 4. patře (v expozici *Umění dlouhého století*), ta je věnovaná významným osobnostem galerie, zásadním akvizicím, výstavám a událostem.

Připravena je také řada programů pro veřejnost: přednáškové cykly, komentované prohlídky, umělecké performance, diskusní stoly, dočasné intervence v expozicích a další. V zimě a na jaře je program obsahově zaměřen zejména na historii, na podzim pak na současnost a budoucnost. Hlavní části se budou soustředit na dny volného vstupu v únoru (7. 2. a 8. 2.) a v květnu (Mezinárodní den muzeí a galerií 17. 5.) a na podzimní *Opening 24. 9.* Cílem programů je připomenout si dlouhou historii NGP, její zásadní osobnosti i zvraty, diskutovat, jaká je role galerie a podobných institucí v demokratickém světě 21. století a podívat se na to, jaká je budoucnost – prozkoumat, co je pevné a co se může měnit. (*Aktuální program je vždy na webu a na sociálních sítích NGP.*)

Rudolfinum, 1896

Gabriel Max, Věštkyňe z Prevorstu ve vytržení, 1892, zakoupeno v roce 1892 do Obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění

Ekonomické souvislosti

V roce 2026 má NGP na programu podstatně méně výstavních projektů, než bylo v posledních letech obvyklé. „Důvodem je jednoduše to, že příspěvek, který dostáváme od Ministerstva kultury je stále stejný, ale hodnota peněz, s nimiž hospodaříme, výrazně klesá a podstatně se zvyšují ceny energií. Více než 80% našeho provozního rozpočtu navíc jde na základní provoz našich šesti pražských objektů, ochranu děl a péči o ně,“ říká generální ředitelka Alicja Knast.

Instituce se také musela vyrovnat s prudkým nárůstem cen energií (o 70% ve srovnání s rokem 2021) a zvětšila svou výstavní plochu. A příspěvek státu na provozní náklady nepokryje ani růst cen energií, natož inflaci. Neustále se zvyšují požadavky na bezpečnost – ať už fyzickou ochranu osob i uměleckých děl, nebo na kyberbezpečnost. „Zatímco v roce 2019 bylo možné investovat do výstavních projektů 110 mil. Kč, což představovalo přibližně 23% našich celkových nákladů, tak v roce 2025 jsme mohli vynaložit na výstavy pouze 54 mil. Kč, tedy jen 11%,“ doplňuje Alicja Knast.

Návštěvnost

NGP v r. 2025: 555 000 lidí

Mimo objekty NGP

Telč: 9765 lidí, Kroměříž: 7 696 lidí, Fryštát: 688 lidí, Louvre: 134 380 lidí, Jízdárna Pražského hradu (Vltava slavná a splaná): 41 119 lidí, Jízdárna Pražského hradu (Franta): 10 638 lidí, celkem: 204 286 lidí

Srovnání návštěvnosti

2022: 391 304 lidí 2023: 433 737 lidí 2024: 530 449 lidí 2025: 555 000 lidí

Počet návštěvníků (již ukončených) výstav
École de Paris: Umělci z Čech a meziválečná Paříž
 8/11 2024–2/3 2025 48 509
Ženy, mistryně, umělkyně
 30/5–2/11 2025 43 020
Libuše Jarcovjácová
 27/9 2024–30/3 2025 29 901
Mlčící jaro: umění a příroda 1930–1970
 28/3–12/10 2025 23 686

Jaromír Hampel
 Zdroj a foto: NGP

PRAHA SI SVĚTOVÝ UNIKÁT, MOZARTŮV KLAVÍR, ZASLOUŽÍ. PROČ?

Vídeň, Salcburk, Praha. Města zvučná nejen svými památkami, ale také města hudebních tradic, která se vždy „točila a točí“ kolem Mozartovy proslulé hudební legendy. Bylo více mistrných hudebních skladatelů ve stylu mozartovského hudebního žánru, zvučná jména jako byl skladatel Haydn nebo Vivaldi, přesto nejvíc máme v paměti právě Johanna Wolfganga Amadea Mozarta. S touto legendou se v hlavním městě Praze pojí historie Stavovského divadla, tajuplná romantická vila Bertramka a Hudební muzeum Národního muzea v Praze, kde mají vskutku unikátní exponát, který patří mezi nejvýznamnější muzeální nejen české, ale i evropské a světové skvosty: Mozartův klavír.

Když kdysi v minulosti, někdy v 18. století, jistý zkušený řemeslný umělec jménem F. X. Christoph sestavoval svůj obdivuhodný „klavírový“ klavír a vyložil každíčkou bělostnou klávesu drahocennou perletí, ani za mák netušil, že se stane takovým zázračným unikátem. Hudební nástroj je totiž přímým svědkem dnů, kdy si na něm geniální Mozart získal právě Prahu. Co víc. Jako jediný z několika málo ve světě dochovaných Mozartových klavírů se zachoval kompletně v téměř původní podobě. Může být na takový exponát hrdí i v tomto roce,

kdy Vídeňané i Pražané (nejen oni) a obyvatelé Salcburku slaví 270. výročí narození (27. 1. 1756 v Salcburku) hudebního génia a kdy si současně s tím připomínáme 70. výročí trvání Mozartova festivalu ve světě.

Mozartova hudba jako lék

Dle odborníků kvalitní hudba je jako lék. Pomáhá naší psychice včetně ADHD, autismu, spánku a úzkosti. Takovým lékem je, jak připomíná server Doktorka.cz, i Mozart. Třeba taková symfonická Malá noční hudba, prosycená množstvím smyčců, trylků a flažoletů. Američan Don Campbell v knize Mozartův efekt doporučuje tyto trylky hypertonikům i alergikům. Server IDnes doplňuje, že dle německého týdeníku Deutsche Medizinische Wochenschrift má Mozart podobný blahodárný účinek také na rostliny...

Proč byl tak geniální?

Odborníci se shodují v myšlence, že za genialitou mnoha slavných lidí stojí často nejen talent, ale i jejich dětství, mají-li v tak brzkém věku oporu pro úspěšný start ve svém oboru. Je mnoho oblastí, kde je devizou, když mají takové mimořádné talenty časový náskok před druhými nadanými jedinci, a tak mohou konkurenčně prorazit jako „zázrační benjamínci“. Otázkou je, zdali by se Mozart stal tak slavným, kdyby v útlém dětství neměl skvělého manažera ve svém otci. Teprve pětiletý začal komponovat, přitom náročnou vážnou hudbu!?!? Leopold patřil zas k těm „zázračným rodičům“, záhy rozpoznal u synka genialitu a zabrzdil vlastní kariéru. Vozil Wolfganga i jeho sestru Nannerl po evropských dvorech. Hoch komponoval a hrál na mnoho hudebních nástrojů, varhany, klavír, cembalo, housle, violu. Sotva ho bylo vidět u podlahy, a už dirigoval! Ovšem s genialitou to není vždycky tak snadné. Jak zázračně uměl mladičkový Mozart hudbou vydělat, tak i peníze rozházet.

Mozart v Olomouci

Pro nás může být příjemné vědomí, že nejen otec Leopold, ale i Praha záhy rozpoznala Mozartovu genialitu. Premiéru Dona Giovanniho zažili Pražané ještě dříve než samotní Vídeňané. To bylo však později, v Mozartově zralém věku. Ale již na samotném startu kariéry, v roce 1767, když umělec bylo teprve jedenáct let, pomohl jemu, sestře Nannerl a otci v Olomouci

Muzeum hudby interiér

kapitulní děkan a hrabě v jedné osobě Leopold František Podstatský. Ubytoval a hostil rodinu v době, kdy ve Vídni řádily neštovice a nebyly proti nim ještě účinné medikamenty.

Mozart ve Vídni

Mozart měl stále placené místo dvorního skladatele a varhaníka u salcburského arcibiskupství, ale zachtělo se mu cestovat a jet turné. V roce 1777 odjel do německého města hudby Mannheimu. Potom do Paříže, ale ani tady se mu nepodařilo místo najít, a tak se vrátil do Salcburku. V roce 1781 ho zlákala Vídeň. To se jeho otcí nelíbilo. Byl by raději, kdyby zůstal v Salcburku a uživil sebe, Konstancii a děti. Také se mu nelíbilo, jak rozmařilý život ve Vídni vedl. V roce 1787 Wolfgang získal stálé místo u císaře Josefa II., poté u Leopolda II., i když lektorské, a ne kapelnické, jak původně zamýšlel. To si vybojoval Salieri. O tom byl natočen slavný Amadeus – o skryté lidské závisťi a zášti, pokrytectví, intrikách. Co dokáže závisť? Salieri říká: „Mozart skládá hudbu jako blesk, bez jediné opravy, a přitom se bezstarostně řehtá.“ Film získal 8 Oscarů.

„Mí Pražané mi rozumí!“

Do Prahy přijel v roce 1787 dvakrát, v lednu a říjnu, pak v letech 1789 a 1791. Poprvé v lednu

1787 ho hostil Johann Joseph Franz von Thun-Hohenstein. Wolfgang se na Pražany nesmírně těšil, měl tu mnoho přátel, včetně manželů Duškových, skladatele a operní pěvkyně. Předvedl ve Stavovském divadle Figarovu svatbu a Praha byla okamžitě jeho. To nastartovalo další návštěvu u nás a svým způsobem zapůsobilo i na Vídeň.

Podruhé do Prahy zavítal v říjnu. Byl hostem na Bertramce. Stál zde viničný domek, z něhož se stala v roce 1743 honosná usedlost manželů Bertramovských a od roku 1784 manželů Duškových. Roku 1825 Mathilda Sliwenecka dům odkázala Mezinárodní nadaci Mozarteum. Roku 1929 odkoupila Bertramku Mozartova obec. V roce 1989 měla památku ve vlastnictví MČ Praha 5, od roku 2010 opět Mozartova obec. Roku 2017 Praha 5 požádala pro památku o status NKP Národní kulturní památka, tou byla prohlášena v roce 2019).

Mozart tenkrát zavítal zas do Stavovského divadla. Zahřál znovu Figara, ale Pražané chtěli, aby předvedl také své nejnovější dílo. Dona Giovanniho. Mozart se zdráhal a váhal, přijel sice s předlohou, ale nedokončenou, chybělo jí 292 taktů. Pražané trvali na svém. A tak k předvedení nejnovějšího kusu došlo 29. října. To byl ale mazel. Opisovači not vůbec nestihali. Nebyl ani čas na nastudování předehry. Hudebníci ji museli „zahrát rovnou“! A Mozart? Jako blesk zána u snídaně zbylé noty dopsal jednou rukou, tou druhou energicky míchal lžičkou v hrnku s vonící praženou kávou. Pražané šileli a Mozart prohlásil slavně: „Mí Pražané mi rozumí!“

Slavný Mozartův klavír

Podobné Mozartovy klavíry z dílny Christophovy má na celém světě jen Vídeň, Záhřeb, Znojmo a zámek Jejišovice. Jako jediný Mozartův klavír ve světě z tohoto okruhu se ale ten pražský zachoval v téměř původní podobě. Jak vysvětlila před časem PhDr. Eva Paulová, vedoucí Oddělení správy, evidence a péče o sbírky Národního muzea – Českého muzea hudby: „Mozart se ve Vídni stýkal s mnoha lidmi českého původu a jejich vliv v té době, jak dokládá dobová literatura pro evropskou hudbu, byl mimořádný. Klavír je kladívkový, celodřevěné konstrukce, vykládaný perletí, od roku 1950 ve sbírce Muzea hudby, dostal se sem ze zámku v Klášterci nad Ohří, od Thun-Hohensteinů. Mozart na něm hrál v Praze v lednu 1787 při své první návštěvě v Ústavu šlechticů na Novém Městě

Stavovské divadlo

Bertramka

pražském.“ Mahagonová skříň o rozměrech 221 cm délka, 98 cm šířka a 82,5 cm výška, stojí na čtyřech nohách zužujících se ve čtyřhran, na rezonanční desce je rozeta. Informaci doplnila Mgr. Tereza Žůrková, vedoucí Oddělení hudebních nástrojů a správy Státní sbírky hudebních nástrojů: „Klavír byl zhotoven přibližně v roce 1785 a není autorsky označen. V roce 1992 byl však určen jako práce Ignaze Kobera, rodáka z moravské Olomouce, významného vídeňského varhanáře. Při restaurování v roce 2006 ve Vídni specialisté zjistili, že s největší pravděpodobností se jedná o unikátní práci samotného Franze Xavera Christophy, u něhož se Ignaz Kober vyučil, označovaného za druhého nejlepšího mistra po Antonu Walterovi.“ Co k tomu dodat? Snad to, že exponát patří v celkovém rejstříku expozic Národního muzea v Praze „k sedmi největším divům“, i když se o tom až zas tak příliš nemluví. Ale v letošním Mozartově roce bychom to mohli napravit...

Daniela Hatinová

LETOS UPLYNE STO LET

V červenci 1926 se narodil budoucí právník, novinář, redaktor časopisů Letectví a kosmonautika a Svět motorů, publicista, kreslíř a ilustrátor Karel Helmich.

Ve svém životopise, který původně napsal pro svá vnoučata a později upravil pro zveřejnění v Almanachu českých novinářů, představuje v úvodu svoji národnostně smíšenou rodinu. Není tak výjimečná, obdobně smíšených rodin bylo nejen v Praze v té době mnoho. Píše, že se narodil „v rodině bankovního úředníka a poštovního úředníka. Dědeček z otcovy strany byl švec, z matčiny dělník tabákové továrny v Kutné Hoře a hráč na pikolu v Kmochově kapele. V rodinném klanu jsme měli i slušný počet Němců a Rakušanů. Prý i jednoho nebo dva Izraelce.“ Prostě střed Evropy. Za války byl totálně nasazený v Baťově továrně jako čistíč bot. Všechno vzdělání Karla Helmicha zahrnuje například i vyuční list kamnáře, byl hrnčičem i malířem porcelánu a u profesora Jana Znoje studoval „sochařinu“. Hned po válce se hlásil na uměleckoprůmyslovou školu. Pro málo „ideové práce“ nebyl přijat. Již tehdy totiž promluvil jeho vnímání světa, místo tanku T-34 na plakát namaloval americký džíp plný UNRRA konzerv. Krátce pracoval v laboratoři u profesora Patočky. Sám uznal, že ani Filozofická fakulta UK s obory filozofie, estetiky, dějin umění, řečtiny a základy hebrejštiny není pro něho. Soukromě se ale věnoval němčině a angličtině. Dále v životopise napsal: „Protože naše rodina byla totálně okradena nejdříve nacisty a potom KSČ, usoudil jsem, že mne spíše uživí sféra juristická.“ Právnickou fakultu UK ukončil v roce 1951 doktorátem, navíc doplněným rigorózní zkouškou z církevního práva. Podařilo se mu sehnat neškodné místo právníka u Českého národního aeroklubu, ale nedělal ho dlouho, protože musel dokončit základní vojenskou službu, kterou částečně prodělal při studiu práv. V době, kdy se chtěl dostat na vojenskou pilotní školu, zavřeli jeho bratra na 12 let za velezradu a tchána v procesu s Miladou Horákovou na 20 let.

Zájem o létání Karla Helmicha přesto neopustil. Nastoupil jako grafik v časopise Letectví, pracoval tam dvacet let. Dalších dvacet let byl sekretářem Světa motorů. Současně s tím pracoval jako výtvarník a textař v propagační kanceláři J. B. Novotného PROP7. Coby externista přednášel šest let psychologii čtenáře, organizaci redakce, její technické vybavení, práci s obrazem a grafikou na Fakultě žurnalistiky UK.

Ve Svazu československých novinářů byl předsedou Klubu výtvarných a technických redaktorů a organizoval postgraduální školení v oboru. V nové polistopadové novinářské organizaci byl předsedou Leteckých novinářů až do své smrti 24. 5. 2010. Stal se sekretářem obnoveného Reportéra. Vrátil se k létání a působil v časopise Pilot, měsíčníku Letecké amatérské asociace. Krátce byl též i sekretářem měsíčníku Typografie. Jak sám řekl, byl rád i „grafikem obnoveného Foglarova Hlasatele, ze kterého odešel do důchodu.“

Mimo to vše publikoval vlastní volnou výtvarnou tvorbu, analýzy, fejetony, napsal knihu o fotografovi Sitenském, knížku leteckých válečných povídek, ilustroval celou řadu knížek pro několik nakladatelství.

Od mládí sportoval, závodně plaval, běhal střední tratě a trénoval závodníky. Když se o něm řekne, že svůj život žil naplno, tak to beze zbytku platí právě o Karlu Helmichovi.

Karel Helmich byl uznávaný nejen u nás, ale i v zahraničí, získal nejvyšší ocenění Mezinárodní letecké federace FAI, obdržel Řád Paula Gastona Tissadiera. Řád je pojmenovaný po vzduchoplavci Paulu Gastonovi Tissadieru (1843–1899), který vystoupal se svým balonem do výšky 8600 metrů a jako první prováděl pokusy se vzducholoďí poháněnou elektrickými motory.

P.S. Uvedené informace vycházejí převážně z kapitoly věnované Karlu Helmichovi v Almanachu českých novinářů Miroslava Sígla. Kolega Miroslav Sígl byl typickým novinářem staré školy, vedl si svůj obsáhlý archiv o novinářích a redakcích, proto se tolik podrobností o životě a práci Karla Helmicha zachovalo. Klub leteckých novinářů Syndikátu novinářů ČR připravuje několik akcí, které připomenou jubilanta JUDr. Karla Helmicha.

Aleš Holub

Vydává výbor Klubu kultury Syndikátu novinářů ČR pro své členy

Redakce časopisu KULTURA

Šéfredaktor:
Mgr. Hasan Zahirović, Ph.D. (hz)

Redakční rada:
PhDr. Marie Bahenská, Ph.D. (mb)
PhDr. Vojtech Čelko (čel)
Ing. Jaromír Hampl, CSc. (jh)
PhDr. Aleš Holub (ah)
Mgr. Jaroslava Smolová (sm)
Ing. Romana Velčovská (rv)

Korektorka:
PhDr. Karla Miloševičová

Grafická úprava čísla:
Jakub Tichý

**Redakční uzávěrka pro zaslání textů je stanovena na tyto termíny:
10. února, 10. května, 10. srpna a 10. listopadu.**

Pokyny pro autory

Fotografie na 1., 2., 3. a 4. straně obálky: Museo Picasso Málaga
Foto: Jan Šimurda

Evidováno u Ministerstva kultury ČR pod číslem: E 11045
Tisk: INDIGOPRINT, s. r. o.
Distribuce: Adiservis, s.r.o.

Klub kultury Syndikátu novinářů České republiky
Senovážné náměstí 23, 110 00 Praha 1
klubkulturypraha@gmail.com
www.syndikat-novinaru.cz/kluby-regiony/kluby/klub-kultury/zakladni-informace/

